Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Menardus <Eisnacensis>

[Basel], 1475

[Daniel propheta]

urn:nbn:de:bsz:31-313543

Visual Library

leui vna Et ad plagā orientalē qngēta ⁊ q̄tu
or milia: ⁊ porte tres Porta ioſeph vna: por
ta beniamin vna: porta dan vna. Et ad plagā
meridianā qngētaq̄tuor milia mēſurꝰ Por
ta ſymeōis vna: porta yſachar vna: porta za/
bulō vna. Et ad plagā occidētalem qngentā
⁊ q̄tuor milia: porte eoꝝ tres. Porta gad v/
na: porta aſer vna: porta neptalim vna Per
circuitū decē et octo milia: ⁊ nomē ciuitatꝭ ex
illa die: dominus ibidem.

Expliāt ezechiel ꝓpheta. Incipit prologus
in danielem ꝓphetam.

Anielem ꝓphe=
taꝫ iuxta ſeptua=
ginta interp̄tes
domini ſaluato=
ris eccleſie nō le
gunt vtētes the
odocionis editio
ne: et hoc cur ac
cīderit neſcio. Si
ue eñi quia ſer=
mo chaldaicus eſt: ⁊ quibuſdā ꝓprietatib9 a no
ſtro eloquio diſcrepat. noluerūt ſeptuagīta
interp̄tes eaſdem lingue lineas in trāſlacōne
ſeruare: ſiue ſb nomie eoꝝ ab alio neſcio q̄
nō ſatꝭ chaldeam linguaꝫ ſciente editus eſt li
ber: ſiue aliud q̄d cauſe extiterit ignorās Hoc
vnū affirmare poſſū: q̄d multum a veritate di
ſcordet: et recto iudicio repudiatus ſit. Scien
dum quippe danielem maxime et heſdram he
braicis quidē litterꝭ ſed chaldeo ſermone cō
ſcriptos ⁊ vnā ihieremie pericopē: iob q̄ꝫ cū ara
bica līgua plurimā habere ſocietatē. Deniq̄ꝫ ⁊
ego adoleſcentulus poſt q̄ntiliani et tulij lec/
tionem ac flores rethoricos cū me i lingue hu
ius piſtrinū recluſiſſe: et multo ſudore multo
q̄ꝫ tempore vix cepiſſeꝫ anhelācia ſtridenciaq̄ꝫ
verba reſonare: ⁊ q̄ſi p criptā ambulans raru
d'ſup lumen aſpicere. impegi nouiſſime i dani
elem: et tāto tedio affectus ſū: vt diſperacōe
ſbita omnē laborē veterem voluerim contem/
nere. Verꝫ adhortāte me quodā hebreo ⁊ il/
lud michi crebrꝰ ſua lingua īgerente: labor i
ꝓbus oīa vincit: qui michi videbar ſciolꝰ.
inter eos cepi rurſus diſcipulus eſſe caldaicꝰ
Et vt verū fatear: vſq̄ꝫ ad p̄ſentē dieꝫ magis

poſſē ſermonem chaldaicum legere et intelli
gere q̄ ſonare. Hec idcirco refero vt difficul=
tatē vobis daniel' oſtēderē: qui apud hebreos
nec ſuſanne habet hiſtoriā nec ymnum triū
puerorum nec bel' draconiſq̄ꝫ fabulas: quas
nos quia i toto orbe diſperſi ſūt veru āppoſito
eaſq̄ꝫ iugulante ſbiām9 ne videremꝰ apud im
peritos magnaꝫ ꝑtem voluminis detruncaſſe
Audiui ego quēdā de p̄ceptoribꝰ iudeoꝝ cū
ſuſāne derideret hyſtoriā. et a greco neſcio q̄
diceret eſſe cōfictam. illud opponere. q̄d orie/
ni q̄ꝫ affricanꝰ oppoſuit: et hymologias has
apo tou chynou chiſe et apo tou prynou
pryſe. de greco ſermone deſcēdere. Cuius rei
nos intelligenciā noſtrꝭ hāc poſſumus dare:
vt verbi gracia dicamus ab ārbore ilice dixiſſe
eum ilico pereas: et a lentiſco i lētem te cōmi
nuat angelus: vl' nō lēte pereas. aut lentꝰ id
eſt flexibil' ducarꝭ ad mortem: ſiue aliud q̄d
ad arborꝭ nomē cōueniēs. Demū tātū fuiſſe
ocij tribus puerꝭ cauillabatur. vt in camino
eſtuantis incēdij metro luderēt. et per ordinē
ad laudem dei oīa elimenta ꝓuocarent: aut
quod miraclin diuineq̄ꝫ aſpiracōis iudiciū vl'
draconem interfectum offa picis vl' ſacerdotū
bel' machinas dep̄hēſas: que magis prudēcia
ſollertis viri q̄ ꝓphetali eſſēt ſpiritu ꝑpetrata
Cū vero abacuc veniret. ⁊ de iudea i chaldeaꝫ
raptū diſcoforū lectitaret: querebat exemplū
vbi legiſſemus i toto veteri teſtamento quēq̄
ſanctoruꝫ graui volaſſe corpore: ⁊ i pūcto ho/
re tāta terraꝝ ſpacia trāſiſſe Cui cum quidā
e noſtris ſatis ad loquendum prōptꝰ ezech
ielem adduxiſſet i mediū. et diceret eū d' chal
dea i iudeam fuiſſe trāſlatum. deriſit hominē:
et ex ipſo volumie demonſtrauit ezechielem i
ſpiritu ſe vidiſſe trāſpoſitū Deniq̄ꝫ et apoſto
lū nr̄m videlicet vt eruditū virū ⁊ q̄ legē ab
hebreis didiciſſꝫ nō fuiſſe auſū affirmaē ſe rap
tū i corpe ſꝫ dixiſſe. ſiue i corpe ſiue ext̄ corpꝰ
neſcio deus ſcit. Hiis ⁊ talibꝰ argumētis apo
criphas i libro eccleſie fabulas ārguebat Su
p qua re lectoris abitrio iudiciū derelinquens
illud ammoneo nō habere danielem apud he
breos iter ꝓphetas: ſed iter eos qui agyogra
pha cōſcripſerunt In tres ſiquidē ꝑtes omis
ab eis ſcriptura diuiditur: i legem i ꝓphetas et
i agyographa id eſt i q̄nq̄ꝫ et octo ⁊ vndecim

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

libros: de quo nō eſt huius tēporis diſſerere.
Que aūt ex hoc ꝓpheta ymmo cōtra hunc li/
brū porphiri⁹ obiciat teſtes ſūt methodi⁹ eu
ſebi⁹ appollinaris: qui multis verſuū milib⁹ ei⁹
uesanie reſpōdētes neſcio an curioſo lectori
ſatiſfecerint. Vnde obſecro vos o paula et eu
ſtochium fūdatis ꝓ me ad dn̄m p̄ces: vt quā
diu i hoc corpuſculo ſum ſcribam aliqͦd gratū
vobis vtile eccl'ie: dignum poſteris. Preſenciū/
um quippe iudicijs oblatrancium nō ſatis moue
or: q i vtrāq; ptē aut amore labunt᷑ aut odio

Explicit prologus. Incipit daniel propheta.

Anno tercio regni ioachim regis
iuda venit nabuc
hodonoſor rex ba
bilonis iheruſa
lem et obſedit eā:
et tradidit dn̄s in
manu ei⁹ ioachī
regem iude ꝛ ptē
vaſorū dom⁹ dei
et aſportauit ea i terrā ſennaar i domū dei ſui:
et vaſa intulit in domū theſauri dei ſui. Et ait
rex aſſanē ꝓpoſito eunuchorū, vt introduceret
de filijs iſrl' et de ſemie regio et tyrannorū, pue
ros in quib⁹ nulla eſſet macla decoros forma
et eruditos omi ſapiencia cautos ſciēcia et doc/
tos diſciplina: et qui poſſēt ſtare i pallacio re
gis: vt doceret eos litteras et linguam chal
deorū. Et cōſtituit eis rex ānonā per ſinglos
dies de cibis ſuis et vino vn̄ bibebat ipſe: vt
enutriti trib⁹ ānis poſtea ſtarēt i ꝯſpectu regis
Fuerūt ḡ inter eos de filijs iude daniel ana
nias miſahel et azarias. Et impoſuit eis ꝓpo
ſitus eunuchorū, noīa danieli baltaſar: ana/
nie ſidrac miſaheli miſac et azarie abdenago.
Propoſuit aūt daniel i corde ſuo ne polluere/
tur de mēſa regis neq; de vino potus ei⁹: et ro
gauit eunuchorū ꝓpoſitū ne ꝯtaminaret᷑. De
dit aūt de⁹ danieli grām ꝛ miſericordia i ꝯſpectu
pricipis eunuchorū. Et ait p̄nceps eunuchorū
ad danielē. Timeo ego dn̄m meū regē q cō
ſtituit vob cibū ꝛ potū: q ſi viderit vult⁹ vr̄os
macilēciores p̄ ceteris adoleſcētib⁹ coeuis vr̄is
ꝯdemnabitis caput meū regi. Et dixit daniel
ad malaſſer q̄ ꝯſtituerāt p̄nceps eunuchorū ſu

per danielē ananiā miſahelē et azariā. Tēpta
nos obſecro ſuos tuos dieb⁹ decē et dent᷑ no
bis legumina ad veſcēdū et aq̄ ad bibēdū: et
ꝯtēplare vult⁹ nr̄os et vult⁹ puerorū q veſ
cūtur cibo regio: et ſic videris facias cum ſuis
tuis. Qui audito ſermone huiuſcemōi tēpta/
uit eos dieb⁹ decē. P⁹ dies aūt decē apparue
rūt vult⁹ eorū meliores et corpulēciores: p̄
oib⁹ pueris q veſcebāt᷑ cibo regio. Porro ma
laſſer tollebat cibaria et vinū pot⁹ eorū: da
batq; eis legumina. Pueris aūt hijs dedit de⁹
ſciēciā et diſciplinā i omi libro et ſapiēcia: da/
nieli aūt itelligēciam oim viſionū et ſōniorū.
Cōpletis itaq; dieb⁹ p⁹ q̄s dixerat rex vt intro
ducerēt᷑: itroduxit eos ꝓpoſit⁹ eunuchorū in
ꝯſpectu nabuchodonoſor. Cūq; eis locut⁹ fuiſ
ſet rex: nō ſūt inuēti tales de vniuſis vt daniel
ananias miſahel et azarias. Et ſteterūt i ꝯſpec
tu regis: et omē verbum ſapiēcie et itellectus
qͦd ſciſcitat⁹ ē ab eis iuenit i eis decuplū ſuper
cūctos ariolos et magos q erāt in vniuſo reg
no ei⁹. Fuit aūt daniel vſq; ad annū p̄imum
cyri regis. Capitulū ij.

In anno ſecundo regni nabuchodo
noſor vidit nabuchodonoſor ſom
niū: ꝛ ꝯterrit⁹ eſt ſp̄us ei⁹: ꝛ ſōniū
ei⁹ fugit ab eo. Precepit aūt rex
vt ꝯuocarent᷑ arioli et magi et maleficī ꝛ chal
dei: vt indicarent regi ſomnia ſua. Qui cū ve
niſſent ſteterunt corā rege: ꝛ dixit ad eos rex.
Vidi ſomnium: et mente confuſus ignoro qͦd
viderim. Reſponderuntq; chaldei regi ſiriace.
Rex in ſempiternū viue. Dic ſomniū ſuis tu
is: et interp̄tacōnem ei⁹ indicabim⁹. Et rn̄dens
rex ait chaldeis. Sermo receſſit a me. Niſi in
dicaueritis michi ſōniū et ꝯiecturā ei⁹ peribitis
vos: et domus veſtre publicabunt᷑. Si autem
ſōniū et cōiecturā eius narraueritis p̄mia et do
na et honorem multum accipietis a me. Som
nium igit᷑ ꝛ interp̄tacōnē eius indicate mic/
hi. Reſponderunt ſecundo atq; dixerunt. Rex
ſomniū dicat ſeruis ſuis: ꝛ interp̄tacōnē eius
indicabimus. Reſpondit rex et ait. Certe noui
q tempus redimitis: ſcientes q receſſerit a me
ſermo. Si ergo ſomnium non indicaueritis
michi vna eſt de vobis ſentencia: qͦd interp̄ta/
cionē q; fallacē et decepcōne plenā ꝯpoſueritis
vt loquamini michi donec tempus ptranſeat

Sōnniū itaq; dicite michi: vt ſciam q̄ inter/
p̄tacōnem q̃; eius veram loquamini. Reſpōden
tes ergo chaldei corā rege dixerūt. Nō eſt ho/
mo ſuper trā· qui ſermonē tuū rex poſſit im=
plere: ſed neq; regū quiſq̃; magnus ⁊ potens
verbum huiuſcemodi ſciſcitat⁹ ab omni ario=
lo et magno et caldeo. Sermo enī q̃; tu que=
ris rex grauis eſt: nec reperiet⁹ quiſq̃; qui indi
cet illum ī cōſpectu regis exceptis diis q̄rum
non eſt cōuerſacio cū homib⁹. Quo audito: rex
in furore et ī ira magna p̄cepit vt perirēt oēs
ſapientes babilonis: Et egreſſa ſentencia· ſa/
pientes interficiebant⁹: querebātur q; daniel
et ſocij eius vt perirēt. Tūc daniel requiſiuit
de lege atq; ſētēcia ab arioch p̄ncipe milicie re
gis: qui egreſſus fuerat ad interficiēdos ſapi
entes babilonis. Et interrogauit eū qui a re=
ge poteſtatē acceperat: q̄ ob cauſam tā crude/
lis ſentēcia a facie regis eſſet egreſſa. Cum ḡ
rem indicaſſet arioch danieli: daniel igreſſus
rogauit regem vt tēpus daret ſibi ad ſolucio
nem indicādam regi. Et ingreſſus eſt domū
ſuam: ananieq; et miſaheli ⁊ azarie ſocijs ſuis
indicauit negocium vt quererēt miſericordiā
a facie dei celi ſuper ſacramento iſto: et nō peri
rēt daniel et ſocij eius cum ceterꝭ ſapientibus
babilonis. Tūc danieli miſterium per viſio=
nem nocte reuelatum eſt. Et daniel benedixit
deo celi et locutus ait. Sit nomē dn̄i b̄ndictū
a ſeculo et vſq; in ſeculum: quia ſapiēcia ⁊ for
titudo ei⁹ ſūt: et ipe mutat tpa ⁊ etates. Trāſ
fert regna atq; cōſtituit: dat ſapienciam ſapi
entib⁹: et ſciēciam itelligentib⁹ diſciplinā. Ip
ſe reuelat p̄fūda et abſcōdita: et nouit in tene
bris cōſtituta: et lux cū eo eſt. Tibi de⁹ patrū
noſtroꝝ confiteor: teq; laudo quia ſapienciā et
fortitudinem dediſti michi: et nunc oſtendiſti
michi que rogauim⁹ te: quia ſermonē regis
aperuiſti nobis. Poſt hec daniel ingreſſus ad
arioch q̃; cōſtituerāt rex vt perderet ſapientes
babilonis ſic ei locutus eſt. Sapientes babi/
lonis ne p̄das. Introduc me in cōſpectu regis:
et ſolucōnem regi narrabo. Tunc arioch feſti
nus introduxit danielem ad regem: ⁊ dixit ei
Inueni hominē de filijs trāſmigracōnis iude
qui ſolucōnem regi annunciet. Reſpondit rex:
et dixit danieli cui⁹ nomē erāt baltaſar. Pu
taſne vere potes michi indicare ſōnium quod

vidi: et interp̄tacōnem ei⁹? Et rūdens daniel
coram rege ait. Miſteriū quod rex interrogat
ſapientes magi et arioli et aruſpices nequeunt
indicare regi: ſed et de⁹ in celo reuelās miſte
ria: qui indicauit tibi rex nabuchodonoſor: que
vētura ſunt nouiſſimis tēporib⁹. Sōnniū tuū
et viſiones capitꝭ tui in cubili tuo huiuſcemo
di ſūt. Tu rex cogitare cepiſti ī ſtratu tuo q̄d
eſſet futurū poſt hec: et q̄ reuelat miſteria oſtē
dit tibi que vētura ſūt. Michi q̃; nō ī ſapiēcia
q̄ eſt ī me pl⁹ q̄ ī cūctis viuētib⁹ ſacramentū
hoc reuelatū eſt: ſed vt interp̄tacio regi mani
feſta fieret et cogitacōnes mētꝭ tue ſcires. Tu
rex videbas: et ecce quaſi ſtatua vna grādis.
Statua illa magna et ſtatura ſublimis ſtabat
contra te: et intuitus eius erat terribilꝭ. Huius
ſtatue caput ex auro optimo erat: pectus aūt
et brachia de argēto: porro vēter ⁊ femora ex
ere: tibie autē ferree: pedū quedam pars erat
ferrea quedam autem fictilꝭ. Videbas ita: do
nec abſciſus ē lapis de mōte ſine manib⁹ et p̄/
cuſſit ſtatuam ī pedib⁹ eius ferreis et fictilib⁹:
et cōminuit eos. Tūc cōtrita ſūt pariter ferrū
teſta es argentum et aurum: et redacta qua=
ſi in fauillam eſtiue aree q̄ rapta ſūt vēto: nul
luſq; locus inuētus eſt eis. Lapis autem qui
percuſſerat ſtatuam factus eſt mōs magnus:
et impleuit vniuerſam terrā. Hoc eſt ſomniū:
interp̄tacionem q̃; eius dicemus coram te rex.
Tu rex regum es: et deus celi regnum et for=
titudinem et imperium et gloriam dedit tibi: ⁊
omia in quib⁹ habitāt filij hominum et beſtie
agri volucres q̃; celi dedit ī manu tua: et ſ̄bdi/
cione tua vniuerſa cōſtituit. Tu es ergo caput
aureum. Et poſt te conſurget regnum aliud
minus te argēteū: et regnū tercium aliud ere
um quod imperabit vniuerſe terre: ⁊ regnum
quartum erit velut ferreū. Quomodo ferrū
cōminuit et domat omia: ſic cōminuet et cōte
ret omia hec. Porro quia vidiſti pedum ⁊ digi
toꝝ p̄tem teſteaꝫ figuli· et p̄teꝫ ferream: reg
num diuiſum erit q̄d tamen de plantario ferri
orietꝰ. Secūdum q̄ vidiſti ferrū mixtum teſta
ex luto· et digitos pedum ex p̄te ferreos· ⁊ ex
p̄te fictiles: ex p̄te regnum erit ſolidum: et ex
p̄te cōtritum. Quod autem vidiſti ferrum mix
tum teſta ex luto: cōmiſcebūt⁹ quidam huma
no ſemine ſed nō adherebunt ſibi: ſicuti ferrū

miſceri non poteſt teſte. In diebꝰ autē regno
rum illoꝝ: ſuſcitabit deus celi regnum quod
in eternum nō diſſipabitur: et regnum eius al-
teri populo nō tradetur. Comminuet autē et cō
ſumet vniuſa regna hec: et ipm ſtabit in eter-
num. Secūdum ꝙ vidiſti ꝙ de mōte abſciſus
eſt lapis ſine manibꝰ et comminuit teſtā et fer/
rum et es et argētum et aurū: deus magnus
oſtendit regi que ventura ſint poſtea: et verum
eſt ſomnium et fidelis interpretacō eius. Tunc
rex nabuchodonoſor cecidit in faciem ſuam et
danielem adorauit: et hoſtias et incēſum pce
pit vt ſacrificarēt ei loquēs ergo rex ait danie
li. Vere deus veſter deus deoꝝ eſt ⁊ dominꝰ
regū: reuelās miſteria: qm̄ tu potuiſti aperire
hoc ſacramētū. Tūc rex daniele i ſblimine ex
tulit: et munera multa et magna dedit ei: et
cōſtituit eum pricipē ſuper omnes puincias ba
bilonis ⁊ pfectum magiſtratuū ſuper cunctos
ſapiētes babilonis. Daniel autē poſtulauit a
rege: et cōſtituit ſuper opa puincie babilonis
ſidrac miſac et abdenago. Ipe autem daniel
erat in foribꝰ regis.

Capitulum iii.

Nabuchodonoſor rex fecit ſtatuam
auream altitudine cubitorum ſexa
ginta latitudine cubitorum ſex: et
ſtatuit eam in campo duram puin
cie babilonis. Itaqꝫ nabuchodonoſor rex miſ-
ſit ad cōgregandos ſatrapas magiſtratꝰ et iu/
dices duces et tyrānos et prefectos omneſqꝫ
pricipes regionū: vt cōuenirent ad dedicacō-
nem ſtatue ꝙ erexerat nabuchodonoſor rex.
Tunc cōgregati ſunt ſatrape magiſtratus et
iudices duces et tyrāni et optimates qui erāt
in poteſtatibꝰ cōſtituti et vniuerſi pricipes re/
gionum: vt cōuenirent ad dedicacionē ſtatue
ꝙ erexerat nabuchodonoſor rex. Stabāt autē
in cōſpectu ſtatue ꝙ poſuerat nabuchodonoſor
rex: et pco clamabat valenter. Vobis dicitur
populis tribubꝰ et linguis: i hora q̄ audieritis
ſonitū tube et fiſtule et cythare ſābuce et pſal
terij et ſymphonie ⁊ vniuſi generꝭ muſicoꝝ
cadentes adorate ſtatuā aureā ꝙ cōſtituit na
buchodonoſor rex. Si quis aūt non pſtratus
adorauerit: eadē hora mittetur i fornacē ignis
ardētis. Poſt hec igitur ſtatim vt audierit om
nes populi ſonitū tube fiſtule ⁊ cythare ſam/
buce et pſaltarij ſymphonie et oīs generꝭ mu
ſicoꝝ: cadentes omnes ppli tribꝰ et lingue ado
rauerūt ſtatuam auream ꝙ cōſtituerat nabuc/
hodonoſor rex. Statimqꝫ in ipo tempe accedē
tes viri chaldei accuſauerūt iudeos: dixerūtqꝫ
nabuchodonoſor regi. Rex i eternū viue. Tu
rex poſuiſti decretum vt omis homo q̄ audie-
rit ſonitū tube fiſtule et cythare ſābuce et pſal
terij et ſymphonie et vniuſi generꝭ muſicoꝝ
pſternat ſe ⁊ adoret ſtatuam auream: ſi qs au
tem nō pcidēs adorauerit mittatur i fornacē ig
nis ardētis. Sūt ergo viri iudei qs cōſtituiſti
ſuper opa regiōis babilonie ſidrac miſac ⁊ ab
denago: viri iſti cōtēpſerūt rex decretū tuū. De/
os tuos nō colūt: et ſtatuam aureā ꝙ erexiſti
nō adorāt. Tūc nabuchodonoſor i furore ⁊ ira
precepit vt adducerentur ſidrac miſac et abde/
nago. Qui cōfeſtim adducti ſūt in cōſpectu re
gis: pnūcianſqꝫ nabuchodonoſor rex ait eis:
Vere ne ſidrac miſac et abdenago deos meos
nō colitꝭ: et ſtatuam aureā ꝙ cōſtitui nō ado
ratꝭ? Nūc ergo ſi eſtis parati q̄cūqꝫ hora au-
dieritꝭ ſonitū tube fiſtule cythare ſambuce et
pſalterij et ſymphonie omniſqꝫ generꝭ muſico-
rū pſternite vos et adorate ſtatuā ꝙ feci: qd
ſi nō adorauritꝭ: eadē hora mittemini i fornacē
ignis ardentis. Et qs eſt deus qui eripiet vos
de manu mea? Reſpondētes ſidrac miſac et ab
denago: dixerunt regi nabuchodonoſor. Nō
oportet nos de hac reſpōdere tibi. Ecce eni de
us noſter qꝫ colimus poteſt eripe nos de cami/
no ignis ardētis: et d manibꝰ tuis o rex libera
re. Quod ſi noluerit, notum ſit tibi rex, quia
deos tuos nō colimꝰ, et ſtatuam auream quā
erexiſti nō adoramꝰ. Tūc nabuchodonoſor re
pletus ē furore, ⁊ aſpectꝰ faciei illiꝰ immuta/
tus eſt ſup ſidrac miſac et abdenago: ⁊ pcepit
vt ſuccēderetur fornax ſeptuplū ꝙ ſuccēdi con
ſueuerāt: ⁊ viris fortiſſimis d exercitu ſuo iuſſit
vt ligatꝭ pedibꝰ ſidrac miſac et abdēago mit
terēt eos in fornacē ignis ardētis. Et cōfeſtim
viri illi vincti cū bracis ſuis et thyaris et calcia
mētis et veſtibꝰ miſſi ſūt i mediū fornacis ig-
nis ardentis. Nam iuſſio regis vrgebat. For/
nax autem ſuccēſa erat nimis. Porro viros il
los q̄ miſerāt ſidrac miſac et abdenago interfe-
cit flamma ignis. Viri aūt hij tres id ē ſidrac
miſac et abdenago ceciderūt in medio camino

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ignis ardētis colligati. Que ſequūt᷑ i hebreis
voluminib᷒ non reperi. Et ambulabāt in me-
dio flamme: laudātes deum et bñdicētes dño
Stās autem azarias orauit ſic. Aperienſq; os
ſuū i medio ignis ait. Bñdictus es dñe deus
patrū noſtroꝝ et laudabile et glorioſum no/
mē tuū in ſecula: quia iuſt⁹ es i omib᷒ q̄ feci-
ſti nob. et vniuerſa opa tua vera et vie tue rec
te: et omia iudicia tua vera. Iudicia eñ vera fe
ciſti iuxta omia que induxiſti ſup nos et ſuper
ciuitatē ſanctam patrū nroꝝ iheruſalē: quia
in veritate et i iudicio induxiſti oia hec ꝓpt᷑ pec
cata nra. Peccauim⁹ eñ et inique egim⁹ rece
dētes a te et deliquim⁹ i oib᷒: ⁊ pcepta tua nō
audiuim⁹: nec obſeruauim⁹ nec fecim⁹ ſicut
p̄ceperas nobis vt bñ nobis eſſet Omia ergo
que induxiſti ſup nos ⁊ vniuerſa que feciſti no
bis vero iudicio feciſti: et tradidiſti nos in ma
nib᷒ inimicoꝝ iniq̄rū et peſſimoꝝ p̄uaricato/
rumq; et regi iniuſto et peſſimo vlt᷑ omnē ter/
ram. Et nūc nō poſſum⁹ aperire os. Cōfuſio
et obprobriū facti ſum⁹ ſeruis tuis: et hijs q
colebāt te. Ne queſum⁹ tdas nos imppetuū
ꝓpter nomē tuum: et ne diſſipes teſtamētū tu-
um neq; auferas miſericordiam tuam a nobis
ꝓpter abraham dilectū tuum et yſac ſeruum
tuum et iſrl' ſanctum tuū: quib᷒ locut⁹ es pol/
licēs q̄ mltiplicares ſemē eoꝝ ſicut ſtellas
celi ⁊ ſicut harenā que ē in littore maris: quia
dñe imminuti ſum⁹ plus quā omnes gentes:
ſumuſq; humiles in vniuerſa t̄ra hodie ꝓpter
peccata nra Et nō eſt in tempore hoc pñceps
et dux et ꝓpheta neq; olocauſtū neq; ſacrifici-
um neq; oblacio neq; incēſum neq; locus p̄i/
miciarū coraꝫ te. vt poſſim⁹ inuenire miſericor
diam tuam: ſed in animo ɔtrito et ſpū humili
tat᷑ ſuſcipiamur. Sicut i olocauſto arietū et
thauroꝝ et ſicut i milib᷒ agnoꝝ pinguium.
ſic fiat ſacrificium nrm i cōſpectu tuo hodie vt
placeat tibi: qm̄ nō ē cōfuſio cōfidētib᷒ i te Et
nūc ſequim̄ te i toto corde et timem⁹ te: et que
rim⁹ faciem tuam Ne cōfūdas nos: ſed fac no
biſcū iuxta manſuetudinē tuam et ſecūdū mlti
tudinem miſericordie tue: ⁊ erue nos i mirabi
lib᷒ tuis et da gloriam nomini tuo dñe: et ɔfū
dant᷑ oēs qui oſtēdunt ſuis tuis mala. Cō
fūdant᷑ i omni potēcia et robur eoꝝ ɔterat᷑:
et ſciant quia tu es dñs de⁹ ſolus et glorioſus

ſuper orbem terrarū. Et non ceſſabūt qui mi-
ſerāt eos miniſtri regis ſuccēdere fornacē nap
ta et ſtuppa et pice et malleolis: et effundebat᷑
flāma ſup fornacē cubitis quadraginta nouē:
et erupit et incendit q̄s repit iuxta fornacem
de chaldeis. Angel⁹ aūt domini deſcēdit cum
azaria et ſocijs ei⁹ in fornacem: ⁊ excuſſit flam
mā ignis de fornace et fecit medium fornacis
quaſi vētū roris flātē: ⁊ nō tetigit eos omnio
ignis neq; ɔtriſtauit nec quicq̄ moleſte in
lit. Tūc hij tres q̄ſi ex vno ore laudabant et
glorificabāt et bñdicebāt deum i fornace dicē
tes. Bñdict⁹ es dñe deus patrū nroꝝ: et lau
dabilis et glorioſus ⁊ ſuperaltatus in ſecula.
Et bñdictum nomē glorie tue ſanctū: et lau
dabile et ſuperexaltatū i omib᷒ ſeculis. Bene
dictus es in tēplo ſancto glorie tue: et ſuper
laudabilis et ſuper glorioſus in ſecula. Bene
dictus es in throno regni tui: ⁊ ſuperlaudabi
lis et ſuperexaltat⁹ in ſecula. Bñdict⁹ es qui
intueris abiſſos et ſedes ſup cherubin: et lau-
dabilis et ſuperaltat⁹ i ſecula. Bñdict⁹ es in
firmamēto celi: et laudabilis ⁊ glorioſus in ſe
cula. Bñdicite omia opa dñi dño: laudate et
ſuperaltate eū i ſecula. Bñdite angeli domini
dño: laudate et ſuperaltate eū in ſecula. Bñ/
dicite celi domio: laudate et ſuperaltate eum
in ſecula. Bñdicite aque oēs que ſup celo ſūt
dño: laudate et ſuperaltate eū in ſecula. Bñ
dicite oēs virtutes dñi domio: laudate ⁊ ſup
exaltate eum in ſecula Bñdicite ſol et luna do
mino: laudate et ſuperexaltate eum in ſecula.
Bñdicite ſtelle celi dño: laudate et ſuperalta/
te eum in ſecula. Bñdicite ymber et ros domi/
no: laudate et ſuperaltate eum in ſecula. Bñ
dicite oēs ſpūs dei dño: laudate et ſuperal-
tate eum in ſecula. Bñdicite ignis et eſtus do
mino: laudate et ſuperaltate eū in ſecula. Bñ
dicite frigus et eſtas domino: laudate et ſup-
exaltate eum i ſecula. Bñdicite rores et prui-
na domino: laudate et ſuperaltate eū i ſecula.
Benedicite gelu et frigus domino: laudate et
ſuperexaltate eum in ſecula. Bñdicite glacies
et niues domio: laudate ⁊ ſuperexaltate eum
in ſecula. Bñdicite noctes et dies domio: lau
date ⁊ ſuperexaltate eū i ſecula. Bñdicite lux
et tenebre domino: laudate et ſuperexaltate
eum in ſecula. Benedicite fulgura et nubes

domino: laudate et ſuperexaltate eum in ſecu
la. Benedicat terra dominũ: laudet et ſuperex
altet eum in ſecula. Benedicite mõtes et col
les domino: laudate et ſuperexaltate eum in
ſecula Benedicite vniuſa germinãcia in terra
domino: laudate ⁊ ſuperexaltate eum in ſecula
Bñdicite fõtes domio: laudate ⁊ ſuperexaltate
eum in ſecula. Benedicite maria ⁊ flumia do
mino: laudate et ſuperexaltate eũ in ſecula. Be
nedicite cete et omia q̄ mouẽt in aquis domi
no: laudate et ſuperexaltate eũ in ſecula. Bene
dicite omnes volucres celi domio: laudate et
ſuperexaltate eum in ſecula. Benedicite omnes
beſtie et pecora domio: laudate et ſuperexaltate
eum in ſecula. Benedicite filij hominũ domi
no: laudate et ſuperexaltate eũ in ſecula. Bene
dicat iſrl' dominũ: laudet ⁊ ſuperexaltet eũ in ſe
cula. Benedicite ſacerdotes dñi domino: lau
date ⁊ ſuperexaltate eũ in ſecula Benedicite ſer
ui domini dño: laudate ⁊ ſuperexaltate eũ in ſe
cula. Benedicite ſpũs et anime iuſtorum domi
no: laudate ⁊ ſuperexaltate eũ i ſecula. Benedi
cite ſcĩ et humiles corde dño: laudate et ſup
exaltate eũ i ſecula. Benedicite anania azaria
miſahel domio: laudate et ſuperexaltate eũ i ſe
cula: quia eruit nos d' iferno et ſaluos fecit de
manu mortis: et liberauit de medio ardẽtis flã
me: et de medio ignis eruit nos. Confitemini
domino quoniam bonꝰ: qm̃ i ſeculũ miſericor
dia eiꝰ. Bñdicite omnes religioſi domio deo
deorum: laudate et ↄfitemini ei: quia i omia ſe
cula miſcdia eiꝰ. Hucuſq3 i hebreo nõ habet
et q̄ poſuimꝰ de theodocionis edicõne tranſla
ta ſũt. Tũc nabuchodonoſor rex obſtupuit et
ſurrexit ꝓpere: et ait optimatibꝰ ſuis. Nonne
tres viros miſimꝰ in ignis medio ↄpeditos ꝯ
Qui reſpondẽtes regi dixerũt. Vere rex. Re
ſpondit et ait. Ecce ego video viros quatuor
ſolutos et ambulantes in medio ignis: et ni
hil corrupcõnis i eis eſt: et ſpecies q̄rti ſimilis
filio dei Tũc acceſſit nabuchodonoſor ad oſti
um fornacis ignis ardẽtis et ait. Sidrac miſac
et abdenago ſui dei excelſi: egredimi et venite.
Statimq3 egreſſi ſunt ſidrac miſac et abdena
go de medio ignis. Et cõgregati ſatrape ma
giſtratus et iudices ⁊ potẽtes regis ↄtempla
bant viros illos qm̃ nichil poteſtatis habuiſ
ſet ignis in corporibꝰ eorum: et capillꝰ capitis
eorum nõ eſſet aduſtꝰ et ſaraballa eorum nõ fuiſ
ſent imutata: et odor ignis nõ trãſiſſet ꝑ eos
Et erũpens nabuchodonoſor ait. Benedictus
deꝰ eorum ſidrac videlicet miſac ⁊ abdenago: q̄
miſit angelũ ſuũ et eruit ſuos ſuos qui credi
derũt in eũ: et verbum regis immutauerũt: et
tradiderũt corpora ſua ne ſuirent et ne adora
rẽt omnẽ deũ excepto deo ſuo. A me ergo po
ſitũ eſt hoc decretum: vt omis populꝰ tribꝰ et
lingua q̄cũq3 locuta fuerit blaſphemiã cont̃ de
um ſidrac miſac et abdenago diſpereat: et do
mus eiꝰ vaſtetur. Neq3 enĩ eſt aliꝰ deꝰ: q̄ poſ
ſit ita ſaluare. Tũc rex ꝓmouit ſidrac miſac
et abdenago i ꝓuīcia babilonis. Nabuchodo
noſor rex oibꝰ ꝑplis gẽtibꝰ et linguis qui habi
tãt i vniuſa terra: pax vobis mltiplicetur Sig
na et mirabilia fecit apud me deꝰ excelſꝰ Pla
cuit ergo michi predicare eius ſigna q2 mag
na ſũt: et mirabilia eius quia fortia: et regnu3
eiꝰ regnũ ſempiternũ: et poteſtas eius in ge
neracionem et generacionem.

Capitulum iiij.

EGo nabuchodonoſor quietꝰ era3
in domo mea et florens in palacio
meo Sompnium vidi quod pter
ruit me: et cogitaciones mee in
ſtratu meo: ⁊ viſiones capitis mei cõturbaue
runt me. Et per me ꝓpoſitum eſt decretum vt
introducerentur in conſpectu meo cuncti ſapiẽ
tes babilonis: et vt ſolucionẽ ſomnij indica
rent michi. Tunc ingrediebantur arioli magi
chaldei et aruſpices. et ſomniũ narraui i ↄſpec
tu eorum: ⁊ ſolucionẽ eius nõ indicauerũt michi
donec collega ingreſſus eſt i ↄſpectu meo da
niel. cuiꝰ nomẽ balthazar ſecũdum nomẽ dei
mei. qui habet ſpũm deorum ſãctorum i ſemetip
ſo: ⁊ ſomniũ corã ipſo locutꝰ ſum Balthaſar
pinceps ariolorum q3 ego ſcio q2 ſpiritũ deoru3
ſanctorum habeas in te. et omẽ ſacramẽtũ nõ ẽ
impoſſibile tibi: viſiones ſõniorum meorum quas
vidi. et ſolucõe3 eorum narra. Viſio capitis mei
i cubili meo. Videbã: et ecce arbor i medio t̃re
et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis:
et proceritas eius cõtingens celum. Aſpectus
illius erat vſq3 ad t̃minos vniuſe terre. Folia
eius pulcerrima: et fructus eius nimis: ⁊ eſca
vniuſorum in ea. Subter ea3 habitabãt anima
lia et beſtie: et in ramis eiꝰ ↄuſabantur volucres

celi: et ex ea veſcebat᷑ omīs caro. Videbā in vi
ſione capit᷑ mei ſup ſtratū meum: et ecce vi-
gil et ſanctus de celo deſcēdit: clamauit forti-
ter · et ſic ait. Succidite arborem et p̄cidite ra/
mos ei⁹: excutite folia eius et diſpergite fruc
tus eius: fugiāt beſtie q̄ ſubter eā ſūt · ⁊ volu
cres de ramis eius. Verūtamē germē radicuȝ
eius in terra ſinite: et alliget᷑ vinculo ferreo
et ereo: in herbis que foris ſūt et rore celi ting
uatur: ⁊ cū feris pars eius in herba terre Cor
eius ab humano cōmutet᷑: et cor fere det᷑ ei: et
ſeptē tēpora mutētur ſup eum. In ſentēcia vi
gilum decretū eſt: et ſermo ſanctoꝝ ⁊ peticō:
donec cognoſcāt viuētes quoniā dominat᷑ ex
celſus in regno hoīm · et cuicūq; voluerit da/
bit illud: et humilimum hominē cōſtituet ſup
eum. Hoc ſomniū vidi ego nabuchodonoſor
rex. Tu ergo balthazar interp̄tacōem narra
feſtin⁹: quia omnes ſapientes regni mei non
queūt ſolucōeȝ edicere michi. Tu aūt potes:
quia ſpūs deoꝝ ſanctoruȝ in te ē. Tūc dani/
el cui⁹ nomē balthazar cepit intra ſemetipſū
tacitus cogitare q̄ſi vna hora: ⁊ cogitacōes ei⁹
conturbabāt eū. Reſpōdens aūt rex ait. Bal-
thaſar ſomniū et interp̄tacō ei⁹ nō cōturbēt te
Rūdit balthazar et dixit. Dn̄e mi: ſōniū hijs
qui te oderūt: ⁊ interp̄tacō ei⁹ hoſtib⁹ tuis ſit
Arborē q̄ vidiſti ſublimē atq; robuſtā cui⁹ al
titudo p̄tingit ad celū · et aſpectus illius in om
nem terram · et rami ei⁹ pulcerrimi · et fructus
ei⁹ nimi⁹ · et eſca omniū in ea · ſubter eā habitā
tes beſtie agri · et i ramis ei⁹ cōmorantes aues
celi: tu es rex qui magnificatus es et invalui
ſti · et magnitudo tua creuit et p̄uenit vſq; ad ce
lum: et poteſtas tua in t̄minos vniūſe terre.
Q̄d aūt vidit rex vigilē et ſanctū deſcēdere de
celo et dicere · ſuccidite arborē et diſſipate illaȝ
attamē germeȝ radicū ei⁹ in terra dimittite · et
vinciat᷑ ferro ⁊ ere. i herbis foris et rore celi cō
ſpergatur · et cū feris ſit pabulū ei⁹ donec ſep
tē tēpora cōmutēt᷑ ſup eū: hec eſt interp̄tacō ſē
tēcie altiſſimi · q̄ p̄uenit ſup dn̄m meū regē. Ei
cient te ab hominib⁹ et cū beſtijs feriſq; erit ha
bitacō tua: et fenū vt bos comedes: et rore ce-
li infūderis. Septē q; tempa mutabūt᷑ ſup te
donec ſcias q̄ dominet᷑ excelſus ſup regnum
hominū: et cuicūq; voluerit det illud. Q̄d autē
p̄cepit vt relinq̄retur germē radicū eius id eſt

arboris: regnum tuū tibi manebit poſtquā cog
noueris poteſtatē eſſe celeſtē. Quāobrē rex cō
ſiliū meum placeat tibi · et peccata tua elimoſi
nis redime: ⁊ iniq̄tates tuas miſericōdijs pau
perū: forſitā ignoſcet de⁹ delictis tuis. Omia
hec venerūt ſup nabuchodonoſor regē. Poſt
finem mēſiuȝ duodecim i aula babilōis deam
bulabat. Rn̄ditq; rex et ait. Nōne hec eſt ba-
bilō ciuitas magna q̄ ego edificaui in domuȝ
regni in robore fortitudinis mee: et i gloria de
coris mei. Cūq; ſermo adhuc eſſet in ore re/
gis: vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodo
noſor rex. Regnū tuuȝ trāſibit a te et ab hoib⁹
eiciēt te: et cū beſtijs et feris erit habitacio tua:
fenum q̄ſi bos comedes · et ſeptē tempa muta
buntur ſuper te: donec ſcias q̄ dominetur excel
ſus in regno hoīm · et cuicunq; voluerit det il-
lud. Eadē hora ſermo cōpletus eſt ſup nabuc-
hodonoſor: et ex hominib⁹ abiect⁹ ē et fenum vt
bos comedit: ⁊ rore celi corp⁹ ei⁹ infectuȝ eſt:
donec capilli ei⁹ in ſimilitudinē aquilarū cre-
ſcerēt · et vngues eius q̄ſi auiū. Igitur poſt fi
nem dierū ego nabuchodonoſor oculos meos
ad celum leuaui · et ſenſus meus redditus eſt
michi: et altiſſimo bn̄dixi · et viuētem i ſempitē
num laudaui ⁊ glorificaui: quia poteſtas eius
poteſtas ſempitēna · et regnū eius i gnācōeȝ et
gnācionē: et omnes habitatores t̄re apud eū
in nichilū reputati ſūt. Iuxta volūtatē eī᷑ fa
cit · fācit tā i virtutib⁹ celi q̄ in habitatorib⁹
terre: et nō eſt qui reſiſtat manui ei⁹ ⁊ dicat ei
quare feciſti. In ipō tempe ſenſus meus reuer
ſus eſt ad me · et ad honorē regni mei decorē
q; perueni: et figura mea reuerſa eſt ad me · et
optimates mei et magiſtratus mei requiſierūt
me: et in regno meo reſtitutus ſum: et magni
ficēcia mea āplior addita ē m̄. Nūc igit᷑ ego
nabuchodonoſor · laudo et magnifico et glori/
fico regem celi: quia omia opa eius vera · ⁊ vie
ei⁹ iudicia: et gradientes i ſupbia pōt humiliare.

¶ Capitulum v.

Balthaſar rex fecit grande conui-
uium optimatibus ſuis mille: et
vnuſquiſq; ſecūdum ſuaȝ bibebat
etatem. Precepit ergo iam temu
lentus vt auferentur vaſa aurea et argētea · q̄
aſportauerat nabuchodonoſor pater eius de
templo quod fuit in iheruſalem: vt biberent

in eis rex et optimates eius · vxoreſq; eius et
concubine. Tūc allata ſūt vaſa aurea q̄ aſporta
uerat de templo qđ fuerat in iheruſalem: et bi
berūt in eis rex et optimates eius vxores ⁊ cō
cubine illius. Bibebāt vinū: et laudabāt deos
ſuos aureos et argēteos et ereos ferreos lig/
neoſq; et lapideos In eadē hora apparuerūt di
giti q̄ſi man⁹ hominis ſcribētis contra candelabrū:
in ſuperficie parietis aule regie Et rex aſpiciebat
articulos manus ſcribētis: Tūc facies regis cō
mutata ē. ⁊ cogitacōes ei⁹ conturbabāt eū: et cō
pages renū ei⁹ ſoluebantur: et genua eius ad ſe
inuicē collidebāt Exclamauit itaq; rex forti=
ter: vt introducerēt magos chaldeos ⁊ aruſpi
ces Et proloquēs rex ait ſapientibus babilonis·
Quicūq; legerit ſcripturā hāc et interpretacōez ei⁹
manifeſtā michi fecerit· purpura veſtietur: ⁊ tor
quē aureā habebit i collo: ⁊ tercius i regno meo
erit Tūc ingreſſi omnes ſapiētes regis nō po
tuerūt nec ſcripturā legere: nec interptacōez ei⁹ i
dicare regi: Vnde rex balthazar ſatis conturbat⁹
eſt: et vult⁹ illi⁹ immutat⁹ ē Sed ⁊ optimates
ei⁹ turbabātur. Regina autē p̄ re q̄ acciderat regi
et optimatibus ei⁹ domū conuiuij igreſſa ē: ⁊ pro
loquēs ait. Rex ieternū viue. Nō te cōturbēt co
gitacōes tue: neq; facies tua imutetur. Eſt vir i
regno tuo qui ſpiritū deorū ſanctorū habet in
ſe: et i diebus patris tui ſciētia et ſapiētia īuente
ſūt in eo. Nam et rex nabuchodonoſor pater tu
us principē magorū incātatorū caldeorū et aru=
ſpicū cōſtituit eū Pater inquā tu⁹ o rex: quia
ſpiritus amplior et prudencia intelligentiaq;
interptacio ſompniorū · et oſtenſio ſecretorum·
ac ſolucio ligatorū inuente ſūt in eo· hoc eſt
in daniel: cui rex poſuit nomen balthazar .
Nunc itaq; daniel vocetur: ⁊ interptacionem
narrabit. Igitur introductus eſt daniel corā
rege. Ad quem prefatus rex ait Tu es daniel
de filijs captiuitatis iude· q̄ adduxerat pater
meus rex de iudea. Audiui de te quoniā ſpiritū
deorum habeas: et ſciēcia intelligenciaq; ac ſa
piencia ampliores inuente ſunt in te. Et nūc
introgreſſi ſunt in cōſpectu meo ſapientes ma
gi· vt ſcripturam hanc legerent et interptacō
nem eius. indicarent michi: et nequiuerūt ſen
ſum huius ſermonis edicere. Porro ergo au
diui de te· q̄ poſſis obſcura interptari: et liga
ta diſſoluere. Si ergo vales ſcripturaz legere
et interptacionez ei⁹ indicare michi· purpura
veſtieris: et torquem auream circa collum tu=
um habebis: et tercius in regno meo princeps
eris. Ad que reſpōdens daniel ait corā rege.
Munera tua ſint tibi: ⁊ dona domus tue alteri
da: ſcripturam autē legam tibi rex· ⁊ interpta
cōez eius oſtēdam tibi. O rex altiſſimus reg/
nū et magnificēciam gloriam et honorē dedit
nabuchodonoſor patri tuo: et propter magnificēci
am q̄ dederat ei · vniūſi populi tribus et lingue tre
mebant et metuebant eū. Quos volebat inter
ficiebat· quos volebat percuciebat: quos vole=
bat exaltabat: et q̄s volebat humiliabat Quā
do autē eleuatū eſt cor eius et ſpiritus illi⁹ ob
firmatus eſt ad ſuperbiam: depoſit⁹ eſt de ſolio
regni ſui: et gloria eius ablata ē: et a filijs ho
minum eiectus ē Sed et cor eius cū beſtijs po
ſitum eſt: et cū onagris erat habitacio ei⁹. Fe
nū q̄s vt bos comedebat· ⁊ rore celi corp⁹ eius
infectū ē: donec cognoſceret q̄ poteſtatē habe
ret altiſſim⁹ i regno hoim: ⁊ quēcūq; voluerit
ſuſcitabit ſuper illud . Tu q̄s fili⁹ ei⁹ balthazar
non humiliaſti cor tuū cū ſcires hec omia: ſed
aduerſū dn̄atorē celi eleuat⁹ es. Et vaſa dom⁹
eius allata ſūt corā te: et tu ⁊ optimates tui ⁊
vxores tue ⁊ cōcubine tue vinū bibiſtis in eis
Deos q̄s argēteos et aureos et ereos ferreos
ligneoſq; et lapideos· qui nō vidēt neq; audi
unt neq; ſenciūt laudaſti: porro deū qui habet
flatū tuū i manu ſua· ⁊ oēs vias tuas nō glo
rificaſti· idcirco ab eo miſſus ē articul⁹ manus
q̄ ſcripſit hoc quod exaratū eſt. Hec eſt autem
ſcriptura q̄ digeſta eſt. Mane thecel phares.
Et hec interptacio ſermonis. Mane: numerauit
de⁹ regnū tuū· et compleuit illud. Thecel: appē
ſū ē i ſtatera· et inuētū ē min⁹ habēs. Phares
diuiſū eſt regnū tuū· et datū ē medis et perſis
Tūc iubēte rege indut⁹ eſt daniel purpura:
et circūdata eſt torques aurea collo eius: et p̄di
catū eſt de eo q̄ haberet poteſtatē terci⁹ i reg
no. Eadem nocte interfectus eſt balthaſar
rex chaldeus: et darius medus ſucceſſit i reg/
nū· ānos nat⁹ ſexagintaduos· ¶ Ca⁹ vj·

PLacuit dario: et conſtituit ſupra
regnum ſatrapas centumuiginti
vt eſſent in toto regno ſuo et ſu/
per eos principes tres ex quibus
daniel vnus erat vt ſatrape illis redderent

racōne: et rex non ſuſtineret moleſtiam. Igit̄
danielſu pabat omnes prīcipes ⁊ ſatrapas:
quia ſpūs dei amplioꝛ erat in illo. Porro rex
cogitabat cōſtituere euȝ ſup omne regnū. Vn̄
prīcipes et ſatrape querebāt occaſionem vt in
uenirēt danieli ex latē regis: nullamq̄ʒ cauſaȝ
et ſuſpicacōeȝ reperire potuerunt eo q̄ fidelis
eſſet: et omnis culpa et ſuſpicio nō inueniret̄
in eo. Dixerunt ergo viri illi. Nō inueniem⁹
danieli huic aliquā occaſionem: niſi forte i le/
ge dei ſui. Tūc prīcipes et ſatrape ſurripuerīt
regi: et ſic locuti ſunt ei. Dari rex ineťnū viue
Cōſilium inierūt cūcti prīcipes regni tui: ma=
giſtrat⁹ et ſatrape ſenatores et iudices vt de=
cretū imperatoꝛiū exeat et edictū: vt omnis q̄
petierit aliq̄ꝫ petitionem a q̄cūq̄ʒ deo et homie
vſq̄ʒ ad triginta dies niſi a te rex: mittat̄ in la
cum leonum. Nūc itaq̄ʒ rex cōfirma ſētētiā et
ſcribe decretum vt nō immutet̄ qd̄ ſtatutū ē a
medis et pſis: nec p̄uaricari cuiq̄ꝫ liceat. Por
ro rex darius ꝓpoſuit edictum et ſtatuit Qd̄
cum daniel cōperiſſet id eſt cōſtitutā legeȝ: in
greſſus eſt domum ſuam ⁊ feneſtris apt̄ꝭ i ce
naculo ſuo cōtra iherusalē tribꝫ tempoꝛibꝫ i die
flectebat genua ſua et adoꝛabat: confitebatur
q̄ʒ corā deo ſuo ſicut et añ facē cōſueuerat. Vi
ri ergo illi curioſi⁹ inquirētes inuenerīt danie
lem orātem et obſecrāteȝ deum ſuum: et acce
dētes locuti ſunt regi ſup edicto Rex nūq̄d nō
cōſtituiſti vt oīs hō qui rogaret quēq̄ꝫ d̄ diꝫs
et homibꝫ vſq̄ʒ ad dies triginta niſi te rex mit
teret̄ in lacum leonum? Ad q̄s rn̄dens rex ait
Verus ſmo iuxta decretuȝ medoꝝ atq̄ʒ per=
ſarū: qd̄ p̄uaricari nō licet. Tūc rn̄dentes dix
erūt corā regi. Daniel de filiꝫs captiuitat̄ꝭ iu/
de nō curauit de lege tua ⁊ edicto qd̄ cōſtituiſti
ſed tribꝫ tempoꝛibꝫ ꝑ diem orat obſecratione
ſua. Quod verbum cum audiſſet rex ſat̄ꝭ cō/
triſtatus eſt: et pꝛo daniele poſuit coꝛ vt libe
raret eum: et vſq̄ʒ ad occaſum ſolis laboꝛabat
vt erueret illuȝ. Viri aūt illi intelligētes regē
dixerūt ei. Scito rex qꝛ lex medoꝝ ē atq̄ʒ per
ſarū: vt oīe decretū quod cōſtituerit rex non
liceat immutari. Tūc rex p̄cepit et adduxerīt
danielē: et miſerūt eum in lacum leonū. Dix/
itq̄ʒ rex danieli. Deus tuus quē colis ſemper
ipſe liberabit te. Allatuſq̄ʒ eſt lapis vn⁹ ⁊ poſi
tus eſt ſup os laci: queȝ obſignauit rex anulo
ſuo et anulo optimatum ſuorum: ne quid fie
ret contra danielem. Et abiit rex in domū ſu=
am et dormiuit incenat⁹: cibiq̄ʒ non ſunt allati
coꝛam eo: inſup et ſomn⁹ receſſit ab eo. Tunc
rex p̄imo diluculo cōſurgēs feſtin⁹ ad lacū leo
num perexit: appꝛopinquāſq̄ʒ lacui danielē vo
ce lacrimabili inclinauit: et affatus eſt eū Da
niel ſerue dei viuēt̄ꝭ: deus tu⁹ cui tu ſuis ſē=
per: putaſne valuit te liberare a leoibꝫ? Et da
niel regi rn̄dens ait. Rex in eternū viue. De=
us miſit angelū ſuum: et cōcluſit oꝛa leonum
et non nocuerūt michi: qꝛ corā eo iuſticia iuē/
ta eſt in me Sed ⁊ coꝛam te rex delictum non
feci. Tūc vehemēter rex gauiſus eſt ſup eo: ⁊
danielem p̄cepit educi de lacu. Eductuſq̄ʒ eſt
daniel d̄ lacu: ⁊ nulla leſio inuēta ē in eo: quia
credidit deo ſuo. Iubēte aūt rege adducti ſūt
viri illi qui accuſauerūt danielē: et in lacū leo
num miſſi ſunt ipſi et filiꝫ et vxoꝛes eorum: et
nō puenerīt vſq̄ʒ ad pauimētum laci: donec ar
riperēt eos leones et omnia oſſa eoꝝ cōminu
erūt. Tūc dari⁹ rex ſcripſit vniuerſis populis
tribubꝫ et linguis habitātibꝫ in vniuerſa terra
Pax vobis multiplicet̄. A me cōſtitutū eſt de
cretum: vt i vniūſo imperio ⁊ regno meo tre/
miſcant et paueāt deum danielis. Ipſe ē eñ
de⁹ viuēs et etern⁹ in ſecula: ⁊ regnum eius
non diſſipabit̄: et poteſtas eius vſq̄ʒ in eter=
num. Ipſe liberatoꝛ atq̄ʒ ſaluatoꝛ faciens ſig/
na et mirabilia in celo et in terra: qui liberauit
danielem de lacu leonum. Porro daniel pſe=
uerauit vſq̄ʒ ad regnum dariꝫ regnumq̄ʒ cyri
perſe.

Capitulum vii.

Anno primo balthaſar regis babi
lonis daniel ſomnium vidit. Vi=
ſionem autem capit̄ꝭ eius in cubi/
le ſuo: et ſomnium ſcribens breui
ſermone comprehendit: ſummatimq̄ʒ pſtrin=
gens ait. Videbā in viſione mea nocte: et ecce
quatuoꝛ venti celi pugnabant in mari mag=
no: ⁊ quatuoꝛ beſtie grādes aſcēdebant d̄ ma
ri diuerſi inter ſe. Prima quaſi leena: et alas
habebat aquile. Aſpiciebam donec euulſe ſūt
ale eius et ſublata eſt de terra: et ſuper pedes
quaſi homo ſtetit: et coꝛ eius datum eſt ei. Et
ecce beſtia alia ſimilis vrſo in parte ſtetit: et
tres oꝛdines erant in oꝛe eius et in dentibus
eius: ⁊ ſic dicebant ei Surge: comede carnes

plurimas. Poſt hec aſpiciebam: et ecce alia
quaſi pardus: et alas habebat auis quatuor ſup
ſe. Et quatuor capita erant i beſtia: et poteſtas da/
ta eſt ei. Poſt hec aſpiciebā i viſiōe noctis: et
ecce beſtia quarta terribilis atqꝫ mirabilꝰ ⁊ fortꝭ
nimis. Dentes ferreos habebat magnos: co
medēs atqꝫ cōminuēs. et reliq̄ pedibꝰ ſuis con
culcans. Diſſimilis aūt erat ceteris beſtijs quas
videram añ eam: et habebat cornua decē. Con
ſiderabam cornua: et ecce cornu aliud paruu=
lum ortū eſt de medio eorꝫ: et tria de cornibꝰ
primis euulſa ſūt a facie eiꝰ. Et ecce oculi eiꝰ
quaſi oculi hominis i cornu iſto: et os loquens in=
gentia. Aſpiciebam donec throni poſiti ſunt: et
antiquꝰ dierū ſedit. Veſtimentū eius cādidum
quaſi nix: capilli capitꝭ eius quaſi lana munda
Thronꝰ eius flamme ignis: rote eius ignis
accēſus: fluuiꝰ igneꝰ rapiduſqꝫ egrediebatᷣ a
facie eiꝰ. Milia milium miniſtrabat ei: et decies
milies cētena milia aſſiſtebant ei. Iudicium
ſedit: et libri apti ſūt. Aſpiciebam ꝓpter voceꝫ
ſermonū grandiū quos cornu illud loq̄batᷣ. Et
vidi qm̄ interfecta eſſet beſtia. et periſſet cor=
pus eius et traditum eſſet ad cōburendū igni:
aliarū quoqꝫ beſtiarū ablata eſſet poteſtas: ⁊ tem
pora vite cōſtituta eſſēt eis vſqꝫ ad tp̄s ⁊ tem=
pus. Aſpiciebam ergo in viſiōe noctis: ⁊ ecce cū
nubibꝰ celi quaſi filiꝰ hominis veniebat. et vſqꝫ ad
antiquum dierū puenit: et i cōſpectu eius obtu
lerūt eum. Et dedit ei poteſtatem et honorē et
regnum: et omnes populi tribꝰ et lingue ipſi
ſeruiēt. Poteſtas eiꝰ poteſtas eterna q̄ nō au
feretur: et regnum eiꝰ quod nō corrumpetᷣ. Hor
ruit ſpūs meꝰ. Ego daniel territꝰ ſū i hijs: ⁊
viſiones capitꝭ mei cōturbauerūt me. Acceſſi
ad vnū de aſſiſtētibꝰ: et veritatem querebaꝫ ab
eo de omnibꝰ hijs. Qui dixit michi interp̄ta/
tionem ſermonū: et docuit me. Hee quatuor be=
ſtie magne: quatuor regna cōſurgēt de t̄ra. Su
ſcipiēt autē regnum ſancti dei altiſſimi: et obti
nebūt regnuꝫ vſqꝫ i ſeculū et in ſeculū ſeculo=
rum. Poſt hoc volui diligenter diſcere de be/
ſtia quarta: q̄ erat diſſimilis valde ab oībꝰ et ter
ribilis nimis. Dētes et vngues eiꝰ ferrei: co=
medebat et cōminuebat: ⁊ reliq̄ pedibꝰ ſuis cō
culcabat Et de cornibꝰ decē q̄ habebat i capite
et de alio quod ortū fuerat. añ quod ceciderant tria
cornua: et de cornu illo quod habebat oculos et

os loquēs grādia: et maiꝰ erat ceterꝭ. Aſpici
ebam: et ecce cornu illud faciebat bellū aduer/
ſus ſanctos et p̄ualebat eis: donec venit anti/
quus dierū et iudiciuꝫ dedit ſāctis excelſi: et tē
pus aduenit et regnum obtinuerūt ſancti Et
ſic ait. Beſtia quarta. regnum quartum erit in ter
ra quod maiꝰ erit oībꝰ regnis: et deuorabit vniū
ſam terrā: et cōculcabit et cōminuet eaꝫ. Por
ro decem cornua. ipſius regni decem reges
erunt: et alius conſurget poſt eos ⁊ ipſe poten
cior erit prioribus: et tres reges humiliabit.
Et ſermones contra excelſum loquetᷣ: et ſāc/
tos altiſſimi conteret. Et putabit quod poſſit mu
tare tempora et leges: et tradētur in manu eiꝰ
vſqꝫ ad tempus et tempora et dimidium tem/
poris. Et iudicium ſedebit vt auferatᷣ potēcia
et cōteratᷣ et diſperiat vſqꝫ in finem: regnum
autē et poteſtas ⁊ magnitudo regni que ē ſub
ter om̄e celum detᷣ populo ſanctorꝫ altiſſimi
cuius regnum regnū ſempiternū eſt: et om̄es
reges ſeruient ei ⁊ obediēt. Huculqꝫ finis ver
bi. Ego daniel multū cogitacōibꝰ meis cōtur
babar: ⁊ facies mea mutata eſt i me: verbū au
tem in corde meo cōſeruaui.

Capitulum viij.

Anno tercio regni balthaſar regis
viſio apparuit michi. Ego daniel
poſt id quod videram in p̄ncipio
vidi in viſione mea cum eſſem in
ſuſis caſtro quod eſt in helam ciuitate: vidi au
tem in viſione eſſe me ſup portaꝫ vlai: et leua
ui oculos meos et vidi. Et ecce aries vnus ſta
bat añ paludeꝫ habens cornua excelſa: et vnū
excelſiꝰ altero atqꝫ ſuccreſcens. Poſtea vidi
arietem cornibꝰ ventilantem contra occidenteꝫ
et contra aquilonē et contra meridiem: et om̄s
beſtie nō poterāt reſiſtere ei neqꝫ liberari de ma
nu eiꝰ: fecitqꝫ ſecundum voluntatem ſuam et
magnificatꝰ ē. Et ego intelligebā. Ecce autē
hircꝰ caprarū veniebat ab occidēte ſup faciē to
ciꝰ t̄re: et nō tāgebat terrā. Porro hircꝰ habe
bat cornu īſigne inter oculos ſuos et venit vſ
qꝫ ad arietem illum cornutuꝫ quē viderā ſtantē
añ portam: et cucurrit ad eum impetu fortitu=
dinis ſue. Cūqꝫ appropinquaſſeꝫ ꝓpe arietē efferā
natus eſt in eū: et percuſſit arietem et cōminu
it duo cornua eius et nō poterat aries reſiſtere
ei. Cumqꝫ eum miſiſſet in terram conculcauit:

et nemo quibat liberare arietem de manu eius.
Hircus autem caprarū magn⁹ fact⁹ eſt nimis
Cūq; creuiſſet fractū eſt cornu magnū: et or-
ta ſunt q̄tuor cornua ſubter illud p q̄tuor ven
tos celi. De vno aūt ex eis egreſſū eſt cornu
vnum modicum: et factū eſt grāde contˀ meri/
diem et cōtra orientē et cōtra fortitudinem. Et
magnificatum eſt vſq; ad fortitudinem celi: et
deiecit de fortitudine et de ſtellis ⁊ conculcauit
eas: et vſq; ad pn̄cipem fortitudinis magnifica
tus eſt. Et ab eo tulit iuge ſacrificium: ⁊ deie/
cit locum ſanctificacōis eius. Robur aūt datu;
eſt cōtra iuge ſacrificiū ꝓpter peccata: et ꝓſter
netur veritas i terra: et ꝓſperabit² et faciet. Et
audiui vnum de ſanctis loquētē: et dixit vn⁹
ſanct⁹ alteri neſcio cui loquēti. Vſqueq̄ viſio
et iuge ſacrificiu; et peccatū deſolucōis q̄ facta
eſt et ſāctuariū ⁊ fortitudo cōculcabit². Et dix
it ei. Vſq; ad veſperā et mane duo milia trecē
ti: et mundabit² ſanctuariū. Factū eſt aūt cum
viderē ego daniel viſionem et q̄rerē intelligē
ciā: ecce ſtetit in ꝯſpectu meo q̄ſi ſpecies viri
Et audiui vocem viri inter vlai: ⁊ clamauit ⁊
ait. Gabriel fac intelligere iſtum viſionē. Et
venit: ⁊ ſtetit iuxta vbi ego ſtabam. Cūq; ve
niſſet: pauēs corrui in faciem meā. Et ait ad
me. Intellige fili hominis: quoniā in tēpe finis
cōplebit² viſio. Cūq; loq̄ret² ad me: collapſ⁹
ſum ꝓn⁹ in terrā. Et tetigit me et ſtatuit me
in gradu meo: dixitq; michi. Ego oſtenda; ti
bi que futura ſint i nouiſſimo maledictionis:
quoniam habet tempus finem ſuu;. Aries q̄;
vidiſti habere cornua: rex medoꝝ eſt atq; per
ſarū. Porro hirc⁹ caprarū rex grecoꝝ eſt: et
cornu grāde qđ erat inter oculos ei⁹ ipē ē rex
prim⁹. Quod autem fracto illo ſurrexerūt q̄-
tuor ꝓ eo: q̄tuor reges de gēte eius ꝯſurgēt:
ſed non i fortitudine eius. Et poſt regnum eo
rum cum creuerint iniquitates. conſurget rex
impudēs facie et intelligens ꝓpoſicōnes: et ro
borabit² fortitudo eius ſed non in viribꝰ ſuis.
et ſup̄ q̄ credi poteſt vniuſa vaſtabit: ⁊ ꝓſpe/
rabit² et faciet. Et interficiet robuſtos et ꝑplm
ſanctoꝝ ſecundu; voluntatē ſuam: et diriget²
dolus in manu eius et cor ſuu; magnificabit:
et in copia rerum omniū occidet plurimos Et
cōtra pn̄cipem pn̄cipum ꝯſurget: ⁊ ſine manu
cōteretur. Et viſio veſpere et mane q̄ dicta eſt
vera eſt. Tu ergo viſionem ſigna: quia poſt
multos dies erit. Et ego daiel lāgui ⁊ egro
taui per dies. Cūq; ſurrexiſſem faciebam ope
ra regis: et ſtupebam ad viſionem: et non erat
qui interpretaretur.

Capitulum ix.

In anno primo darij filij aſſueri d
ſemine medoꝝ qui imperauit ſu/
per regnum caldeorum anno vno
regni eius ego daniel intellexi in
libris numerum annorum de quo factus ē ſer
mo domini ad ihereniam prophetam: vt com
plerentur deſolucionis iheruſalem ſeptuagin
ta anni. Et poſui faciem meam ad dominum
deum meum rogare ⁊ deprecari in ieiunijs ſac
co et cinere: et oraui dn̄m deum: et cōfeſſus ſu;
et dixi. Obſecro dn̄e deus magne et terribilis
cuſtodiens pactum et miſericordiam diligen-
tibꝰ te et cuſtodientibꝰ mādata tua: peccauim⁹
iniquitatem fecimus impie egimus: et receſſi-
mus et declinauim⁹ a mādatꝭ tuis ac iudici-
is. Non obediuim⁹ ſeruis tuis ꝓphetꝭ: qui lo
cuti ſunt i nomie tuo regibꝰ noſtris pn̄cipibus
nr̄is patribꝰ nr̄is omniq; populo t̄re. Tibi do
mine iuſticia: nobis aūt cōfuſio facici ſicˀ ē ho/
die viro iuda et habitatoribꝰ iheruſalē et om-
ni iſrl̄: hijs qui ꝓpe ſunt et hijs q̄ ꝓcul i vni/
uerſis terris ad quas eieciſti eos ꝓpter iniq̄ta/
tes eoꝝ i quibꝰ peccauerūt in te dn̄e. Nob con
fuſio facici: regibꝰ nr̄is pn̄cipibꝰ nr̄is et patri-
bus nr̄is qui peccauerūt. Tibi aūt domio deo
noſtro miſericordia et ꝓpiciacō quia receſſimus
a te: et non audiuimus voce; dn̄i dei nr̄i vt am
bularemus in lege eius q̄ poſuit nob p ſuos
ſuos ꝓphetas: et omis iſrl̄ ꝓuaricati ſūt legem
tuam et declinauerūt ne audirēt vocem tuam:
et ſtillauit ſup nos maledictio ⁊ deteſtacō que
ſcripta eſt in libro moyſi ſerui dei quia pecca-
uim⁹ ei. Et ſtatuit ſermones ſuos q̄s locut⁹
eſt ſuper nos et ſuper pn̄cipes nr̄os qui iudica
uerunt nos: vt ſuperinduceret in nos malum
magnū q̄le nūq̄ fuit ſub omni celo. ſecundu;
q̄ factū eſt in iheruſalē ſicut ſcriptū ē in lege
moyſi. Dn̄e malum hoc venit ſuper nos. Et
nō rogauimus faciem tuam domie de⁹ nr̄: vt
reuerteremur ab iniquitatibꝰ nr̄is: et cogitare
mus veritatem tuam. Et vigilauit dominus
ſuper maliciam: ⁊ adduxit eam ſup nos Iuſt⁹

dñs deꝰ nr̄: in omnibꝫ opibꝫ ſuis q̄ fecit. Nō
eīn audiuimꝰ vocē eiꝰ. Et nūc dn̄e deꝰ nr̄ qui
eduxiſti p̄plm tuū de terra egipti in manu for-
ti et feciſti tibi nomē ſcđm diem hanc: pecca
uimus iniquitatē fecimꝰ dn̄e in om̄ez iuſticiaꝫ
tuam. Auertatꝛ obſecro ira tua et furoꝛ tuus a
ciuitate tua iheruſalem: et a monte ſancto tuo.
Propter peccata eīn nr̄a et iniquitates patrū
noſtroꝝ. iheruſalē et populꝰ tuꝰ in opprobriū
ſunt omnibꝫ per circuitū noſtrum. Nunc ergo
exaudi deꝰ nr̄ oracōeꝫ ſerui tui et p̄ces eiꝰ: et
oſtende faciem tuam ſup ſanctuariū tuū quod
deſertū eſt. Propter temeipm̄ inclina deꝰ me
us aurem tuā et audi: aperi oculos tuos et vi/
de deſolacōeꝫ nr̄am: et ciuitatem ſup q̄ inuoca
tum ē nomē tuū. Neqꝫ eīn i iuſtificacōibꝫ nr̄is
pſternimꝰ p̄ces an̄ faciē tuam: ſed in miſeracō
nibꝫ tuis multꝭ. Exaudi dn̄e: placare domine
attēde et fac. Ne moreris propter temetipſū
deus meus: quia nomē tuum inuocatū eſt ſu/
per ciuitatē et ſup p̄plm tuum. Cūqꝫ adhuc lo
querer et orarē et cōfiterer peccata mea et pecca
ta populi mei iſrl̄ vt pſternerē p̄ces meas in
cōſpectu dei mei p̄ mōte ſancto dei mei: adhuc
loquente me in oracōne mea. ecce vir gabriel
quē videram in viſione principio cito volans te
tigit me in tempe ſacrificij veſpertini: et docuit
me et locutꝰ eſt michi. Dixitqꝫ. Daniel: nūc
egreſſus ſum vt docerē te et intelligeres. Ab
exordio precum tuarum egreſſus eſt ſermo.
Ego aūt veni vt indicarē tibi: quia vir deſide
rioꝝ es. Tu aūt animaduꝰte ſmonē: et itelli
ge viſionem. Septuaginta ebdomades abbre
uiate ſūt ſup p̄plm tuū. et ſup vrbē ſanctam tu
am vt cōſūmetꝛ p̄uaricacio. et finē accipiat pec
catū. et deleatur iniquitas: et adducatꝛ iuſticia
ſempiterna et impleatꝛ viſio et p̄phecia: ⁊ vnga
tur ſcūs ſanctoꝝ. Scito ḡ et animaduꝰte: ab
exitu ſermonis vt iterū edificetꝛ iheruſalē vſqꝫ
ad criſtū ducem ebdomades ſeptē et ebdoma/
des ſexagintadue erūt: et rurſum edificabitur
platea et muri i anguſtia tēpoꝝ. Et pꝰ ebdo
mades ſexagintaduas occidetꝛ criſtus: et non
erit eius p̄plus qui eū negaturꝰ ē. Et ciuitatē
et ſanctuariū diſſipabit p̄plus cū duce venturo:
et finis eius vaſtitas: et poſt finem belli ſtatuta
deſolacō. Cōfirmabit aūt pactū multꝭ ebdo/
mada vna: et i dimidio ebdomadis deficiet ho

ſtia et ſacrificiū Et erit in tēplo abominacō de
ſolacōis: et vſqꝫ ad cōſumacionē et finem pſe-
uerabit deſolacio. ¶ Capitulū x.

Anno tercio regni cyri regis perſa
rum verbū reuelatum eſt danieli
cognominato balthaſar: et verbū
verum et fortitudo magna: intel/
lexitqꝫ ſermonē. Intelligencia eīn eſt opꝰ in
viſione. In diebꝫ illis ego daniel lugebam tri
um ebdomadarū diebꝫ: panem deſiderabilem
non comedi: et caro et vinū nō introierūt in os
meū. Sed neqꝫ vngento vnctus ſum: donec
cōplerentur trium ebdomadarū dies. Die au
tem viceſima et quarta mēſis primi erā iuxta
fluuiuꝫ magnū qui eſt tigris: et leuaui oculos
meos et vidi Et ecce vir vnus veſtitꝰ lineis et
renes eius accincti auro obrizo: et corpus eius
q̄ſi criſolitꝰ et facies eius velut ſpecies fulguris:
et oculi eiꝰ vt lāpas ardēs: et brachia eiꝰ et q̄
deorſum vſqꝫ ad pedes quaſi ſpecies eris can-
dentꝭ: et vox ſmonū eiꝰ vt vox multitudinis
Vidi aūt ego daniel ſolꝰ viſionē: porro viri q̄
erāt mecū nō viderūt: ſed terroꝛ nimiꝰ irruit
ſup eos et fugerūt i abſcōditū. Ego aūt relic
tus ſolus vidi viſionē grandē hāc: et nō remā
ſit in me fortitudo: ſed et ſpecies mea imutata
eſt in me: et emarcui nec habui quicq̄ viriuꝫ.
Et audiui vocē ſmonū eius: et audiēs iacebā
cōſternatꝰ ſup faciē meā: et vultꝰ meꝰ hērebat
terre. Et ecce manꝰ tetigit me: et erexit me ſu
per genua mea et ſup articulos manuū mearū
Et dixit ad me. Daniel vir deſiderioꝝ itelli/
ge vba q̄ ego loqr ad te: et ſta in gradu tuo.
Nūc eīn ſū miſſus ad te. Cumqꝫ dixiſſet michi
ſmonē iſtū ſteti tremēs ⁊ ait ad me Noli me
tuere daniel: quia ex die p̄mo q̄ poſuiſti cor
tuū ad intelligendū vt te affligeres i cōſpectu
dei tui. exaudita ſūt verba tua: et ego veni p̄p
ter ſmones tuos. Princeps aūt regni perſarū
reſtitit michi viginti et vno diebꝫ: et ecce mic/
hael vnꝰ de principibꝫ primis venit i adiutoriū
meū: et ego remanſi ibi iuxta regē pſarū. Veni
autem vt docerē te que vētura ſūt p̄plō tuo in
nouiſſimis diebꝫ: quoniā adhuc viſio in dies
Cūqꝫ loqueretꝛ michi huiuſcemōi vbis: deiecī
vultū meū ad terrā. et tacui. Et ecce quaſi ſi/
militudo filij homis tetigit labia mea et aperi-
ens os meum locutus ſum: et dixi ad eum qui

ſtabat contra me. Dñe mi in viſione tua diſſo
lute ſūt ɔpages mee: ⁊ nichil in me remanſit
viriū. Et quomō poterit ſ͛uus dñi mei loq̄ cū
dño meo? Nichil em̄ in me remāſit viriū: ſed
et halitꝰ meus intercludit᷑. Rurſum ergo te
tigit me q̄ſi viſio hominis: et ɔfortauit me et
dixit. Noli timere vir deſideriorum: pax tibi:
cōfortare et eſto robuſtus. Cumq̄ꝫ loqueretur
mecū: conualui et dixi. Loq̄re dñe mi: q꞉ cōfor
taſti me. Et ait. Nunquid ſcis quare venerim
ad te? Et nūc reūtar vt ꝑlier aduſum pn̄cipē
ꝑſarū. Cum em̄ egrederer apparuit princeps
grecoꝝ veniens. Veruntamē ānūciabo tibi qđ
expſſum eſt in ſcriptura veritatis: et nemo eſt
adiutor meus in omnibus hijs: niſi michael
princeps veſter.

Capitulum xi.

EGo autē a primo anno darij medi
ſtabam: vt cōfortaretur et robora
retur. Et nunc veritatem annūcia
bo tibi. Ecce adhuc tres reges ſta
bunt in ꝑſide: et q̄rtꝰ ditabit᷑ opibꝰ nimijs
ſuper omnes: et cū inualuerit diuicijs ſuis cō
citabit omnes aduerſū regnum grecie. Sur
get vero rex fortis et dominabit᷑ poteſtate mul
ta: et faciet qđ placuerit ei. Et cū ſteterit cōte
retur regnū eius: et diuidetur in quatuor vē
tos celi: ſed non in poſteros eius neq̄ꝫ ſecundū
potenciā illius qua dn̄atꝰ eſt. Lacerabit᷑ enī
regnum eius eciam in externos: exceptꝭ hijs.
Et cōfortabit᷑ rex auſtri: et de pn̄cipibꝰ eiꝰ ꝑ
ualebit ſup eū. Et dn̄abit᷑ dicōne: mſta em̄
dn̄acio eius. Et poſt finem ānoꝝ federabun
tur. Filiaq̄ꝫ regis auſtri veniet ad regem aqui
lonis facere amiciciā: et non obtinebit fortitu
dinē brachij nec ſtabit ſemē eius: et t̄det᷑ ipa
et qui adduxerūt eam adoleſcētes eiꝰ: et qui cō
fortabant eam in tēporibꝰ. Et ſtabit de germi
ne radicum eius plantacō. Et veniet cū exer
citu et ingredietur ꝓuinciā regis aq̄lonis: ⁊ abu
tet᷑ eis: et obtinebit īſup et deos eoꝝ et ſculp
tilia: vaſa q̄ꝫ ꝑcioſa auri et argēti captiua ducē
in egiptum. Ipſe ꝑualebit aduſus regē aq̄
lonis. Et intrabit in regnū rex auſtri: et reuerte
tur ad terram ſuam. Filij autē eiꝰ ꝓuocabūt᷑:
et cōgregabūt multitudinē exercituū plurimo
rum. Et veniat ꝓperās et inundās: et reūtet᷑ ⁊
cōcitabit᷑: et ɔgrediet᷑ cū robore eius. Et ꝓuo

catus rex auſtri egredietur et pugnabit aduer
ſus regem aq̄lonis: et ꝑparabit multitudinem
nimiam et dabit᷑ multitudo in manꝰ eiꝰ: ⁊ cap
piet multitudinē et exaltabit᷑ cor eiꝰ: et deic
et multa milia. Sed non ꝑualebit. Cōuertet᷑ em̄
rex aq̄lōis: et ꝑparabit mltitudinē multo ma
iorem q̄ꝫ pꝰ. Et in fine tēpoꝝ annorūq̄ꝫ veiet
ꝓperās cum exercitu magno et opibꝰ nimijs.
In temporibꝰ illis multi ɔſurgēt aduſus regē
auſtri. Filij quoq̄ꝫ ꝑuaricatoꝝ populi tui ex
tollent᷑ vt impleant viſionē et corruent. Et
veniet rex aquilonis et cōportabit aggerē: et
capiet vrbes munitiſſimas: ⁊ brachia auſtri nō
ſuſtinebunt. Et ɔſurgēt electi eiꝰ ad reſiſten
dum: et nō erit fortitudo. Et faciet veniens ſu
per eum iuxta placituꝫ ſuum: et nō erit qui ſtet
cōtra faciem eiꝰ. Et ſtabit in terra inclita et cō
ſumet᷑ in manu eius: et ponet faciē ſuā vt veni
at ad tenenduꝫ vniuſū regnū eius: et recta fa
ciet cū eo. Et filiam feminarū dabit ei vt euer
tat illud: et nō ſtabit nec illiꝰ erit. Et ɔuertet
faciem ſuam ad inſulas et capiet multas: ⁊ ceſ
ſare faciet pn̄cipē obprobrij ſui. Et obprobriū
eius ɔuertet᷑ i eum. Et ɔuertet faciem ſuā ad
imperium terre ſue: et impinget corruet: et nō
inuenietur. Et ſtabit in loco eiꝰ viliſſimꝰ et in
dignus decore regio: ⁊ in paucis diebꝰ ɔteret᷑
nō in furore nec in ꝑlio. Et ſtabit i loco eiꝰ de
ſpectus: et non tribuet᷑ ei honor regiꝰ. Et ve
niet clā et obtinebit regnū i fraudulēcia: ⁊ bra
chia pugnātꝭ expugnabunt᷑ a facie eiꝰ: et cō
terēt᷑. Inſup et dux federꝭ. Et pꝰ amicicias
cū eo faciet doluꝫ: et aſcēdet ⁊ ſupabit i modi
co ꝓplo: abūdantes et vrbes vrbes ingredietur
Et faciet que non fecerūt patres eius: ⁊ pres
patrū eius. Rapinas et ꝑdaꝫ ⁊ diuicias eoꝝ
diſſipabit: et ɔtra firmiſſimas cogitacōes iniet
et hoc vſq̄ꝫ ad tempus. Et concitabitur forti
tudo eius et cor eius aduerſus regeꝫ auſtri: in
exercitu magno. Et rex auſtri ꝓuocabitur ad
bellum multis auxilijs et fortibus nimis: ⁊ nō
ſtabunt: quia inibunt aduerſus eum conſilia.
Et comedentes panem cum eo conterent illū:
exercitusq̄ꝫ eius opprimetur: et cadent interfec
ti plurimi. Duorum quoq̄ꝫ regum cor erit vt
male faciant: et ad menſam vnam loquentur
mendacium et non ꝓficient: quia adhuc finis
in aliud tempus. Et reuertetur in terram ſuā

cum opibꝰ multis: et cor eiꝰ aduerſus teſtamē
tum ſanctū: et faciet et reuertet in terrā ſuā.
Statuto tēpore reuertet: et veniet ad auſtrum: et
non erit prior ſimile nouiſſimū. Et venient ſu
per eum trieres et romani et percutiet: et reuerte-
tur. Et indignabit contra teſtamentū ſanctua-
rij et faciet: reuertetur qȝ et cogitabit aduerſum
eos qui dereliquerunt teſtamentum ſanctuarij.
Et brachia ex eo ſtabūt: et polluēt ſanctuariū
fortitudinis et auferēt iuge ſacrificiū: et dabūt
abominacōnem in deſolacione. Et impij in te
ſtamentū ſimulabūt fraudulenter: populꝰ aūt
ſciens deū ſuū obtinebit et faciet. et docti in po
pulo docebūt plurimos: et ruent in gladio et
in flāma et in captiuitate et i rapina dierū. Cū
qȝ corruerint ſubleuabuntur auxilio paruulo: et
applicabūtur eis plurimi fraudulenter. Et de
eruditꝭ ruent vt conflent et eligātur et dealbentur
vſqȝ ad tempus pfinitum: quia adhuc aliud
tempꝰ erit. Et faciet iuxta volūtatē ſuam rex:
et eleuabitur et magnificabitur aduerſus omnem
deum. Et aduerſus deum deorū loquetur magnī
fica et dirigetur: donec cōpleatur iracūdia. Per
petrata quippe eſt diffinicio. Et deum patrum
ſuorū non reputabit: et erit in cōcupiſcēcijs fe
minarū: nec quēquā deorū curabit quia aduer-
ſum vniuſa cōſurget. Deū aūt maozim in lo
co ſuo venerabitur: et deū quē ignorauerūt pa/
tres eiꝰ colet. auro et argēto. et lapide pcioſo
rebuſqȝ pcioſis. Et faciet. vt muniat maozim
cum deo alieno quē non cognouit: et multipli/
cabit gloriā: et dabit eis poteſtatem in multis:
et terrā diuidet gratuito. Et in tempe pfinito pli
abitur aduerſus eum rex auſtri: et quaſi tempe
ſtas veniet cōtra illū rex aquilonis in curribꝰ
et in equitibꝰ et in claſſe magna: et ingredietur
terras et cōteret et ptranſiet. Et introibit i ter
ram glorioſam: et multi corruēt. Hec aūt ſole
ſaluabuntur de manu eiꝰ: edom et moab et pri
cipes filiorū ammon. Et mittet manum ſuam
in terras: et terra egipti non effugiet. Et domi
nabitur theſaurorū auri et argēti: et in omnibꝰ
pcioſis egipti. Per libias quoqȝ et ethiopias trā/
ſibit: et fama turbabit eū ab oriēte et ab aqui
lone: et veniet i multitudine magna vt cōterat
et interficiat plurimos. Et figet tabernaculum
ſuū apadno inter duo maria ſup mōtem incli
tum et ſanctum: et veniet vſqȝ ad ſummitatem
eius: et nemo auxiliabitur ei.

Capitulum xij.

In tempe autē illo conſurget mic
hahel princeps magnꝰ qui ſtat
pro filijs populi tui: et veniet tē-
pus quale non fuit ab eo ex quo
gentes eſſe ceperūt vſqȝ ad tempus illud. Et
in tempe illo ſaluabitur populꝰ tuus: omnis
qui inuentus fuerit ſcriptus in libro. Et mlti
de hijs qui dormiūt in terre puluere euigila-
bunt: alij in vitam eternam: et alij in opprobri
um vt videant ſemper. Qui autē docti fuerint
fulgebūt quaſi ſplendor firmamenti: et qui ad iu/
ſticiam erudiunt multos: quaſi ſtelle in ppetuas
eternitates. Tu aūt daniel claude ſermōes:
et ſigna librū vſqȝ ad tempus ſtatutū. Pluri/
mi ptranſibūt: et multiplex erit ſciencia Et vi
di ego daniel: et ecce quaſi duo alij ſtabāt. vnꝰ
hinc ſuper ripam fluminis: et alius inde ex alte
ra ripa fluminis. Et dixi viro qui erat indutꝰ li/
neis: qui ſtabat ſuper aquas fluminis. Vſquequo fi/
nis horū mirabiliū? Et audiui virū qui indu-
tus erat lineis qui ſtabat ſup aquas fluminis:
cum eleuaſſet dexteram et ſiniſteram ſuam in
celū et iuraſſet per viuentem in eternum: quia
in tempꝰ et tempora et dimidiū temporis. Et
cum cōpleta fuerit diſperſio manꝰ ppli ſancti: cō
plebuntur vniuerſa hec. Et ego audiui: et nō
intellexi. Et dixi. Dñe mi quid erit poſt hec? Et
ait. Vade daniel: quia clauſi ſūt ſignatiqȝ ſer-
mones vſqȝ ad pfinitum tempꝰ. Eligentur et
dealbabuntur: et quaſi ignis pbabuntur mul
ti. Et impie agent impij: neqȝ intelligent om
nes impij. Porro docti intelligēt: et a tempore
cum ablatum fuerit iuge ſacrificiū et poſita fue
rit abominacō in deſolacōnem: dies mille ducen
ti nonaginta. Beatus qui expectat: et perue-
nit ad dies mille trecento ſtriginta quinqȝ. Tu
autem daniel vade ad pfinitum: et requieſces
et ſtabis in ſorte tua i fine dierū. Huc uſqȝ da-
nielē in hebraico volumine legimꝰ: cetera que
ſequūtur vſqȝ ad finem libri de theodocōis edi/
cione tranſlata ſunt.

Capitulum xiij.

Et erat vir habitās in babilone:
et nomen eiꝰ ioachim: et accepit
vxorē noie ſuſānā filiā helchie pul
crā nimis et timētē deū. Parētes

rẽtes illius cũ eſſent iuſti erudierunt filiam ſuam
ſcdm legẽ moyſi. Erat aũt ioachi diues val
de: et erat ei pomeriuz vicinũ domui ſue: et ad
ipm ↄfluebãt iudei eo q eſſz honorabilioꝛ om
niũ. Et ↄſtituti ſũt duo iudices ſenes i illo an
no: de qbꝰ locutꝰ ẽ dñs q egreſſa ẽ iniquitas
de babilone a ſenioribꝰ iudicibꝰ q videbant̃ re
gere populũ Iſti frequẽtabãt domũ ioachiz:
et veniebãt ad eos oẽs qui habebãt iudicia.
Cũ aũt pplꝰ reuẽtiſſet p meridiẽ: ingrediebatur ſuſãna et deambulabat in pomerio viri ſui
Et videbant eam ſenes quotidie ingredientẽ
et deambulantem: et exarſerunt in cõcupiſcen
ciam eius. Et euerterũt ſenſum ſuũ: et declina
uerũt oculos ſuos vt non viderẽt celuz: neqz
recordarent̃ iudicioꝝ iuſtoꝝ. Erãt ḡ ambo
vulnerati amoꝛe eius: nec indicauerũt ſibi vi
ciſſim doloꝛem ſuum Erubeſcebãt eñ indicare
ſibi ↄcupiſcẽciam ſuam: volẽtes cõcũbere cũ ea
Et obſeruabãt ↄtidie ſolliciꝰ videre eã Dixit
qz alter ad alterũ: eamꝰ domũ quia hoꝛa prã
dij eſt. Et egreſſi receſſerũt a ſe. Cũqz reuẽtiſ
ſent venerũt i vnũ ꝛ ſciſſitãtes ab inuicẽ cauſaz
cõfeſſi ſũt ↄcupiſcẽciã ſuã. Et tũc i ↄmune ſta
tuerũt tempꝰ: qñ eã poſſet inuenire ſolã. Fac
tum eſt autẽ cũ obſeruarẽt diẽ aptũ: ingreſſa
eſt aliquando ſicut heri ꝛ nudiuſterciꝰ cum dua
bus ſolis puellis: voluitqz lauari in pomerio.
Eſtus quippe erat. Et nõ erat ibi quiſqꝫ pter
duos ſenes abſcõditos et cõtemplantes eam.
Dixit ergo puellis. Afferte michi oleum et
ſmigmata: et oſtia pomerij claudite vt lauer
Et fecerũt ſicut pceperat: clauſerũtqz oſtia po
merij: et egreſſi ſũt per poſticam vt afferrent
q iuſſerat. Neſciebãtqz ſenes intus eſſe abſcõ
ditos. Cum aũt eſſent egreſſi puelle ſurrexe
rũt duo ſenes: et accurrerũt ad eam et dixerũt
Ecce oſtia pomerij clauſa ſũt ꝛ nemo nos vi
det: et in cõcupiſcẽciam tui ſumꝰ. Quãobrem
aſſẽtire nobis: et commiſcere nobiſcum. Quod
ſi nolueris: dicemꝰ ↄtra te teſtimoniũ q fuerit
tecũ iuuenis: et ob hãc cauſam emiſeris puel
las a te. Ingemuit ſuſanna et ait. Anguſtie
ſũt michi vndiqz. Si eñ hoc egero moꝛs mi
hi eſt: ſi aũt non egero nõ effugiã manus ve
ſtras. Sed melius eſt michi abſqz ope incide
re in manus hominũ: q peccare i cõſpectu dñi
Et exclamauit voce magna ſuſãna: exclama
uerunt aũt et ſenes aduerſus eam. Et cucurrit
vnus ad oſtia pomerij et aperuit. Cũ ergo au
diſſẽt clamoꝛem famuli domꝰ in pomerio: ir
ruerũt p poſticã vt viderẽt qdnaz eſſet. poſtq
aũt ſenes locuti ſũt erubuerũt ſui vehemẽter
quia nũq dictꝰ fuerat ſmo huiuſcemõi de ſu
ſanna. Et facta eſt dies craſtina. Cũqz veniſſet
pplus ad virũ eiꝰ ioachim: venerũt et duo pſ
biteri pleni iniq cogitacõne adũſus ſuſannaz
vt interficerẽt eã. Et dixerunt corã pplo. Mitti
te ad ſuſannã filiã helchie vxoꝛem ioachiz. Et
ſtatim miſerũt. Et venit cum parentibꝰ et filijs
et vniũſis cognatꝭ ſuis Poꝛro ſuſãna erãt deli
cata nimis et pulcꝛ ſpecie At iniqui illi iuſſerũt
vt diſcoopirent̃: erat eñ coopta: vt vel ſic ſa
ciarent̃ decoꝛe eiꝰ. Flebãt igit̃ ſui: et oẽs q
nouerãt eam Cõſurgẽtes aũt duo pſbiteri in
medio ppli: poſuerũt manꝰ ſuas ſup caput eiꝰ
Que flens ſuſpexit ad celũ. Erat eñ coꝛ eiꝰ fi
duciã habẽs in dño Et dixerũt pſbiteri. Cũ de
ambularemꝰ in pomerio ſoli: ingreſſa ẽ hẽc cuz
duabꝰ puell̃: et clauſit oſtia pomerij ꝛ dimiſit
a ſe puellas. Venitqz ad eã adoleſcẽs qui erãt
abſcõditus: et cõcubuit cũ ea. Poꝛro nos cum
eſſemus in ãgulo pomerij videntes iniquitatez
cucurrimꝰ ad eos: et vidimꝰ eos pariter com
miſceri. Et illũ quidẽ nõ quiuimꝰ cõprehẽdere
quia foꝛcioꝛ nobis erat: et aperto oſtio exiliuit
Hanc aũt cũ apphendiſſemus interrogauimꝰ
quiſnã eſſet adoleſcẽs: ꝛ noluit indicare nobis
Huiꝰ rei teſtes ſumus. Credidit eis mltitudo
quaſi ſenibꝰ et iudicibꝰ populi: et cõdẽnauerũt
eã ad moꝛtẽ. Exclamauit aũt voce magna ſu
ſanna et dixit. Deus eterne q abſcõditoꝝ es
cognitoꝛ qui noſti oĩa anteq fiãt: tu ſcis qm
falſum teſtimoniũ tulerũt ↄtra me: et ecce mo
rioꝛ: cũ nichil hoꝝ fecerim q iſti malicioſe cõ
poſuerũt adũſũ me. Exaudiuit aũt dominꝰ vo
cem eiꝰ. Cũqz duceret̃ ad moꝛtem: ſuſcitauit
dñs ſpiritũ ſanctũ pueri iunioꝛis cui nomẽ da
niel: et exclamauit voce magna. Mũdus ego
ſum a ſanguine huiꝰ. Et cõuerſus oĩs pplus
ad eum dixit. Quis eſt iſte ſermo qz tu locutꝰ
es? Qui cum ſtaret in medio eoꝝ ait. Sic fa
tui filij iſrl̃ nõ iudicãtes neqz qd verũ eſt cog
noſcẽtes ↄdẽnaſtis filiam iſrl̃. Reuertimini ad
iudicium: quia falſum teſtimoniuz locuti ſunt
aduerſus eaz. Reuerſus eſt ergo populꝰ cum

feſtinacione. Et dixerũt ei ſenes. Veni et ſede
in medio nr̃m et indica nobis: quia tibi deꝰ de
dit honorẽ ſenectutꝭ. Et dixit ad eos daniel
Separate illos ab inuicem ꝓcul: et diiudica/
bo eos. Cum ergo diuiſi eſſent alter ab altero
uocauit vnũ de eis: et dixit ad eum. Inueterate
dierũ malorꝫ. nũc venerũt peccata tua que
operabarꝭ prius: iudicans iudicia iniuſta. in=
nocentes opprimẽs ⁊ dimittẽs noxios dicente
dño: innocentem et iuſtũ nõ interficies. Nunc
ergo ſi vidiſti eã: dic ſub q̃ arbore viderꝭ eos
colloquẽtes ſibi. Qui ait ſub ſcino. Dixit autẽ
daniel. Recte mẽtitus es in caput tuum. Ecce
enĩ ãgelꝰ dei accepta ſentẽcia ab eo ſcindet te
mediũ. Et amoto eo iuſſit venire aliũ: et dix=
it ei. Semẽ chanaã et nõ iuda ſpecies decepit
te: et concupiſcẽcia ſubuertit cor tuum. Sic facie
batis filiabꝫ iſrahel: et ille timẽtes loquebã=
tur vobis: ſed non filia iuda ſuſtinuit iniquita
tem veſtram. Nũc ergo dic michi ſub q̃ arbore
cõprehẽderꝭ eos loquẽtes ſibi. Qui ait. Sub
prino. Dixit autẽ ei daniel. Recte mẽtitꝰ es et
tu i caput tuũ. Manet enĩ ãgelus dei gladiũ
hñs vt ſecet te mediũ: et interficiat vos. Excla
mauit itaqꝫ oĩs cetus voce magna: ⁊ benedixe
rũt deũ q̃ ſaluat ſperãtes in ſe. Et ↄſurrexerũt
adũſus duos preſbiteros. Cõuicerat enĩ eos
daniel ex ore ſuo. falſum dixiſſe teſtimonium
Feceruntqꝫ eis ſicut male egerãt adũſus ꝓximã
vt facerẽt ſecundũ legẽ moyſi: et interfecerũt
eos. Et ſaluatꝰ eſt ſanguis innoxiꝰ in die illa
Helchias aũt et vxor eius laudauerunt deũ ꝓ
filia ſua ſuſanna cũ ioachim marito eiꝰ ⁊ cog=
natꝭ omibꝫ: quia non ẽ inuenta i ea res turpis
Daniel autẽ factꝰ eſt magnꝰ in conſpectu po/
puli a die illa et deinceps. Et rex aſtiages ap
poſitus eſt ad patres ſuos: et ſuſcepit cyrus
perſes regnum eius.

Capitulum xiiij.

Erat autem daniel conuiua regis:
et honoratus ſup omnes amicos
eius. Erat quoqꝫ ydolũ apud ba
bilonios nomine bel: et impẽdebã
tur in eo per dies ſingulos ſimile artabe duo
decim: et oues quadraginta: viniqꝫ amphore
ſex. Rex quoqꝫ colebat eum: et ibat per ſingu
los dies adorare eum porro daniel adorabat
deum ſuum. Dixitqꝫ ei rex. Quare nõ adoras
bel? Qui reſpondẽs ait ei. Quia nõ colo ydola
manufacta ſed viuentẽ deum: qui creauit ce
lum et terram et habet poteſtatem omnis car
nis. Et dixit rex ad eum. Non videtꝛ tibi eſſe
bel viuens deus? An non vides quanta come
dat et bibat quottidie? Et ait daniel arridẽs
Ne erres rex. Iſte eſt enĩ intrinſecus luteus
forinſecus ereus: neqꝫ comedit aliqñ. Et ira/
tus rex vocauit ſacerdotes eiꝰ: et ait eis. Niſi
dixeritꝭ michi quis eſt qui comedat impẽſas
has moriemini. Si aũt oſtenderitꝭ q̃ bel co=
medat hec morietꝛ daniel: quia blaſphema/
uit in bel. Et dixit daniel regi. Fiat iuxta vbũ
tuũ. Erãt aũt ſacerdotes bel ſeptuaginta: ex=
ceptꝭ vxoribꝫ et paruulꝭ et filijs. Et venit rex
cũ daniele in templũ belis. Et dixerũt ſacẽdo/
tes belis. Ecce nos egredimur foras: et tu rex
pone eſcas et vinũ miſce: et claude oſtiũ et ſig
na anulo tuo. Et cum ingreſſus fueris mane
niſi inueneris omia comeſta a bel morte mori
emur: vel daniel qui mentitꝰ eſt adũſum nos
Confidebãt aũt quia fecerũt ſub mẽſa abſcõ/
ditum introitũ: et per illum ingrediebantꝛ ſẽ
per et deuorabant ea. Factum eſt igitꝛ poſtq̃
egreſſi ſunt illi ⁊ rex poſuit cibos ante bel: p̃cepit
daniel pueris ſuis et attulerũt cinerẽ: et cribra
uit per totum tẽplũ corã rege: et egreſſi clau=
ſerũt hoſtiũ: et ſignãtes anulo regis abierunt
Sacerdotes autem ingreſſi ſũt nocte iuxta cõ
ſuetudinem ſuam et vxores et filij eorꝫ: et co
mederunt omia et biberunt. Surrexit autẽ rex
primo diluculo: et daniel cum eo. Et ait rex.
Salua ne ſunt ſignacula daniel? Qui rñdit.
Salua rex. Statimqꝫ cũ apperuiſſet oſtiũ: in/
tuitus rex menſam exclamauit voce magna.
Magnꝰ es bel: ⁊ nõ ẽ apud te dolꝰ quiſq̃. Et
riſit daniel ⁊ tenuit regẽ ne ingrederetꝛ intro
et dixit. Ecce pauimentũ: animaduẽte cuiꝰ ve/
ſtigia ſũt hec. Et dixit rex. Video veſtigia vi/
rorꝫ et mulierũ ⁊ infanciũ. Et iratꝰ ẽ rex. Tũc
apꝓhendit rex ſacerdotes ⁊ vxores et filios eo
rum: et oſtenderunt ei abſcõdita oſtiola ꝑ que
ingrediebantꝛ et ↄſumebant que erãt ſup mẽ
ſam. Occidit ergo illos rex: et bel tradidit in
poteſtatẽ danielis: qui ſubuertit eum et tẽplũ
eius. Et erat draco magnꝰ in loco illo: ⁊ cole
bãt eum babilonij. Et dixit rex danieli. Ecce
nunc nõ potes dicere q̃ iſte nõ ſit deus viuens

Adoro ergo eum. Dixitqȝ daniel regi. Dñm
deũ meũ adoro: quia ipſe eſt deus viuẽs. Iſte
autem nõ eſt deꝰ viuẽs. Tu aũt rex da michi
poteſtatem: et interficiam draconeȝ abſqȝ gla
dio et fuſte. Et ait rex. Do tibi. Tulit ḡ dani
el picem et adipẽ et pilos et coxit pariter: fecit
qȝ maſſas et dedit in os draconis: et diruptus
ẽ draco. Et dixit daniel Ecce quẽ colebatꝭ. Qð
cum audiſſent babiloniȷ indignati ſunt vehe-
menter: et ↄgregati aduerſuȝ regẽ dixerũt. Iu
deus factꝰ ẽ rex. Bel deſtruxit: draconẽ inter-
fecit: et ſacerdotes occidit Et dixerũt cũ veniſ
ſent ad regẽ. Trade nob danielẽ: alioqn inter
ficiemꝰ te et domũ tuã. Vidit ḡ rex qð irruerẽt
in eũ vehemẽter: et neceſſitate ↄpulſus tradidit
eis danielẽ. Qui miſerũt eũ i lacũ leonũ et erat
ibi dieb ſex Porro i lacu erãt leones ſeptẽ et
dabantꝛ eis duo corpa cotidie ꝛ due oues: et
tunc nõ data ſũt eis vt deuorarẽt: daielẽ. Erãt
aũt abbacuc ꝓpha i iudea: et ipſe coxerat pul
mentũ et intriuerat panes i alueolo: et ibat in
cãpũ vt ferret meſſorib. Dixitqȝ angelꝰ dñi
ad abbacuc. Fer ꝓndiũ qð habes i babilonẽ da
nieli: q̄ ẽ i lacu leonũ. Et dixit abbacuc. Dñe
babilonẽ nõ vidi et lacũ neſcio Et apphẽdit eũ
ãgelꝰ dñi in vertice eiꝰ: et portauit eũ capillo
capitis ſui: poſuitqȝ eũ i babilonẽ ſup lacũ in
impetu ſpũs ſui. Et clamauit abbacuc dicens
Daniel ſue dei: tolle ꝓndiũ qð miſit tibi deus.
Et ait daniel Recordatꝰ es mei deꝰ: ꝛ nõ dere
liqſti diligẽtes te Surgenſqȝ daniel comedit
Porro ãgelꝰ dñi reſtituit abbacuc cõfeſtiȝ i lo
co ſuo Venit ḡ rex die ſeptimo vt lugeret dani
eleȝ: et venit ad lacũ ꝛ introſpexit et ecce daniel
ſedẽs i medio leonũ Et exclamauit voce mag
na rex dicẽs. Magnꝰ es dñe deꝰ daieſ. Et ex-
traxit eũ Porro illos q̄ ꝑdicõis eiꝰ cauſa fuerãt in
tromiſit i lacũ: ꝛ deuorati ſũt i momẽto corã eo

Explicit daniel propheta. Incipit prologus
in librum duodecim prophetarum.

Non idem ordo eſt duo-
decim prophetarũ apud
hebreos qui ẽ apud nos
Vnde ſecunduȝ id quod
ibi legitur: hic quoqȝ di
ſpoſiti ſunt. Oſee com
maticus eſt: et quaſi per
ſententias loquẽs. Iohel planꝰ in principijs in
fine obſcurior: et vſqȝ ad malachiam habent
ſinguli ꝓprietates ſuas: que eſdram ſcribam le-
giſqȝ doctorem hebrei autumant. Et quia lon
gum eſt nũc de omnib dicere: hoc tãtum vos o
paula et euſtochium ammonitas ſcire volo
vnum librum eſſe duodecim ꝓphetarũ: et oſee
ſynchronõ yſaie: malachiam vero aggei ꝛ zac
harie fuiſſe temporib. In quib aũt tẽpꝰ non
prefertur in titulo: ſub illis eos regib ꝓphe-
taſſe ſub quib et hij qui ante eos habent titu
los prophetauerunt.

Explicit prologus. Incipit oſee propheta.

Verbũ domini qð
factuȝ eſt ad oſee
filium beeri in die
bus ozie ioatam
achaȝ ezechie re
gum iuda: ꝛ i die
bus ieroboam fi
lij ioas regis iſra
hel. Principium
loquẽdi dominũ
in oſee. Et dixit dñs ad oſee. Vade ſume tibi
vxorem fornicariam: et fac tibi filios fornicati-
onum: quia fornicãs fornicabitꝛ terra a dño. Et
abijt ꝛ accepit gomer filiam de belaim: et cõce
pit et peperit ei filium. Et dixit dñs ad eũ. Vo
ca nomen eius iezrahel Quoniam adhuc mo
dicum: et viſitabo ſanguinem iezrahel ſuper
domum iehu: et quieſcere faciam regnum do-
mus iſrahel. Et i illa die ↄterã arcũ iſrl': in val
le iezrahel. Et cõcepit adhuc: et peperit filiã
Et dixit ei. Voca nomen eius abſqȝ miſericor
dia. Quia nõ addã vltra miſereri domui iſrl':
ſed obliuione obliuiſcor eoꝝ. Et domui iu-
da miſerebor: et ſaluabo eos in dño deo ſuo: et
non ſaluabo eos in arcu et gladio et i bello et i
equis et in equitib. Et ablactauit eam q̄ erat
abſqȝ miſericordia. Et cõcepit: et peperit filiũ
Et dixit ei. Voca nomen eiꝰ nõ populꝰ meꝰ.
Quia vos non populꝰ meꝰ: et ego nõ ero veſ-
ter deus. Et erit numerꝰ filioꝝ iſrl' quaſi are
na maris q̄ ſine mẽſura eſt: et non numerabitꝛ.
Et erit in loco vbi dicetꝛ eis nõ populus meꝰ
vos: dicetꝛ eis filij dei viuentꝭ. Et ↄgregabũ
tur filij iuda et filij iſrl' pariter: et ponẽt ſibimet